
ATLAS
GÖRKEMLİ KORİDORLAR
Türkiye'nin 75 Kanyonu

Yayıncı

Doğan Burda
Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.

İcra Kurulu Başkanı
Cem M. Başar

Yayın Direktörü
Murat Köksal

Yayın Yönetmeni
Kansu Şarman

Yazı İşleri Müdürü (Sorumlu)
Mustafa Türker Erşen

Tasarım
Bahadır Erşık

Satış Direktörü ve Tüzel Kişi Temsilcisi
Mehmet Taşkın

Yazı ve Fotoğraflar
Ersin Demirel

Yönetim Yeri
Trump Towers Kule 2, Kat 21
34387 Şişli - İstanbul
Tel: 0212 410 35 66 - Faks: 0212 410 35 64

Baskı ve Cilt
Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.
Dudullu Organize San. Bölgesi 1. Cad. No:16
Ümraniye-İSTANBUL
Tel: 0 444 44 03 • **Fax:** (0216) 365 99 07-08

Kanyon terimi, yeryüzündeki nehirlerin yüzyıllarca aktığı yataklarında oluşturduğu derin vadileri işaret ediyor. Sözcük anlamı engebeli, genellikle kireçtaşı, kumtaşı gibi suyu kolaylıkla geçiren katmanlar içinde görülen, bir akarsuyun oyarak oluşturduğu, yamaçları duvar gibi dik, dar koyak. Görenleri bazen ürküten, ama genelde hayranlık uyandıran bu doğal güzellikler, doğa ananın başyapıtlarından biri aynı zamanda.

IHLARA VADİSİ, AKSARAY

Güçlü ve haşin ırmaklar, yüzyıllar içinde derin vadiler yaratıyor. Bu ıslak koridorlar, sarp boğazlardan geçerek hışımla akıyor. Kanyon yapılarının iki yanındaki kaya duvarlar, bazen yüzlerce metreye kadar ulaşabiliyor. Dünyanın en derin kanyonu unvanını Peru'nun Arequipa kentindeki Colca Kanyonu elinde bulunduruyor. Türkiye'de "kapuz" adı da verilen kanyon içleri, genelde serin hava akımlarına sahne oluyor. Bazen kilometrelerce uzunluğa erişebilen kanyonlar, nehir yataklarını denize ulaştıran açık hava tüneli vazifesi de görüyor.

Bu çalışmada Türkiye'deki en önemli kanyonlara yer vermeye çalıştık. Bu listeye ayrıca uzun yatağında kısa kanyon oluşumlarına imkân tanıyan birkaç vadiyi de ekledik.

UYARI

Kanyonların içi genellikle riskli alanlardır. Gerek akarsuların debisi, gerekse kanyon içindeki küçük uçurumlar (şelale balkonları) ıslak ve kaygan zeminler oluşturarak tehlike yaratabilir. Rehber ve teknik donanım olmadan kanyon geçişi yapılmaması gerektiğini önemle hatırlatırız.

KAPIKAYA (ÇAKIT/KAPIZ) KANYONU

Türkiye'nin ünlü tarihi köprülerden Varda (Alman) Köprüsü'ne çok yakın bir konumda olan Kapıkaya Kanyonu, yöre sakinleri tarafından Çakıt ve Kapız isimleriyle de anılıyor. Karaisalı ilçe merkezinin batısında yer alan kanyon, yerleşime yaklaşık beş kilometre uzaklıkta bulunuyor. Bu doğal güzellik, ismini aldığı Kapıkaya ile Gülüşlü köyleri arasında kuzey-güney istikametinde uzanıyor. Kanyonun uzunluğu yaklaşık 20 kilometre.

İçinden geçen Çakıt Deresi'nin kış ve bahar aylarında taşarak uzun yıllar boyunca sel felaketlerine neden olması, Orman Genel Müdürlüğü, Karaisalı Belediyesi ve Adana Özel İdaresi'ni harekete geçirmiş. 2014 yılında önce Çakıt Barajı inşa edilmiş. Ardından hazırlanan bir proje ile kanyonun turizme açılması için çalışmalar başlatılmış. Kanyon önce bir köprüyle karayoluna bağlanmış. Sonra 7 bin 250 metrelik bir yürüyüş güzergâhı oluşturulmuş. Bir bölümü korkuluklarla çevrilen ve farklı uzunluklardaki köprülerle desteklenen yürüyüş platformu, olabildiğince doğaya zarar vermeden tasarlanmış. Çeşme, tuvalet ve kamelya gibi olanakların bulunduğu alanda çöp kutularının varlığını özellikle belirtelim.

Kimi yerde daralan kanyon, 200 metreye ulaşan kaya duvarlarla çevrili. Yürüyüş esnasında zeytin, zakkum, keçiboynuzu, mersin, kızılçam ve çınar ağacı gibi bitki çeşitliliğine rastlayacağınız kanyonda mevsimine göre dere balığı avlamak (elbette av sezonu süresince) mümkün. Kanyonun asıl sürprizi ise altıncı kilometredeki şelale. Bu bölüme ulaştığınızda suyun serinliği ve dingin şırıltısıyla bir süre dinlenebilirsiniz. Sakin ve güvenli kanyon duvarları çe-

şitli kuşlara, özellikle yabani güvercin ve avcı kuşlarına ev sahipliği yapıyor. Yuvalarını kaya oyuklarına yapan kuşların, gökyüzünde süzülüşlerine tanık olabilirsiniz.

Dönüş yolunda 19 kilometre ilerideki Hacıkırı Tren İstasyonu'nu ve özgün mimarisiyle Varda (Alman) Köprüsü'nü mutlaka görmenizi öneririz ●

İç Anadolu'nun güneye açılan kapılarından Pozantı ilçesini genelde otobüslerin, yük taşıyan kamyonların ve TIR'ların mola yeri olarak biliriz. Orta Toroslar'ın sarmaladığı ve içinden geçen nehrin serinlettiği ilçenin ekonomisi, yol üstünde olmasına bağlı. Ancak Pozantı'yı kuşatan dağların kuytuluklarında çok az kişinin bildiği doğal güzellikler saklı. Bunlardan biri de Kamışlı Kanyonu.

Adana il merkezine 120, Pozantı merkeze ise 40 kilometre uzaklıktaki Kamışlı Kanyonu, şehrin önemli turizm değerlerinden biri. Ana kaynaklarını kuzeydeki Aladağlar kütlesindeki 3 bin 59 metrelik Karanfil Dağı yamaçlarındaki derelerden alan Körkün Çayı'nın binlerce yıldır güçlü sularıyla biçimlendirdiği kanyon, yaklaşık 11 kilometre uzunluğunda. Doğu-batı doğrultusunda yayılan Kamışlı Kanyonu, adını aldığı Kamışlı Köyü ile Çamlıbel yerleşimi arasında derin bir koridor yaratıyor. Adana ili Pozantı ilçesi ile Niğde ili Çamardı yolu üzerinde bulunan kanyona ulaşım oldukça kolay. Aslında kanyon Kamışlı, Hamidiye, Yazıcak ve Aşçıbekir köylerinin konumlandığı Körkün Çayı Vadisi'nin bir parçası. Çay, eğimli tepeler arasında geniş bir yataktan akarken Kamışlı Köyü yakınlarında dar ve derin bir kanyona giriyor. Kanyon geçişinin oldukça zorlu olduğunu belirtelim. Körkün Çayı yolculuğunu Seyhan Baraj Gölü'nde sonlandırıyor.

Kamışlı Köyü'nün tarihi 150 yıl kadar eskiye dayanıyor. Bir zamanlar Karaisalıların yaylası olan köy, "Yörükler" anlamında "Yirikler" şeklinde anılıyor yörede. El dokumacılığı, tarım ve hayvancılıkla uğraşan Kamışlı Köyü sakinleri, kanyondan gelen soğuk rüzgârlarla serinliyorlar yaz aylarında.

Kayaç yapısıyla ismini kızıl olan zirvelerinden alan Aladağlar kütlesinin güneyinde bulunan yerleşim, aynı zamanda Aladağlar ve Bolkar dağlarında etkinlik yapmak isteyenler için bir geçiş güzergâhı üzerinde yer alıyor ●

TOKALI KANYONU

Afyon ilinin Sandıklı ilçesiyle Denizli'nin Çivril ilçeleri arasında yer alan Akdağ, 2000 yılında tabiat parkı ilan edildi. Ege, Akdeniz ve İç Anadolu iklimlerinin etkisiyle zengin endemik bitki topluluklarına ev sahipliği yapan alan, barındırdığı yaban hayatı ve coğrafi yapısıyla dikkat çekmekte. Zorluk derecesi yüksek kanyon geçişi ve zirve çıkışlarının yapıldığı bu bölge, yürüyüş parkurları açısından da önemli bir potansiyele sahip.

AFYON İL KÜLTÜR TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

2 bin 500 metre yüksekliğindeki Akdağ bölgesinin en önemli iki turizm potansiyeli, Kocayayla ve Tokalı Kanyonu. Büyük bölümü Afyon ili Sandıklı ilçesi sınırları içerisinde olup, küçük bir kısmı Hocalar ve Kızılören ilçelerine taşan Kocayayla, ilçe merkezine 35 kilometre uzaklıkta yer alıyor. Yaylada, gruplar halinde dolaşan yılkı atları ile Kurtini ve Menteş (Oktur) mağaraları görülebilir. Kocayayla'yı özel kılan önemli olgu, Akdağ Tabiat Parkı içerisinde yer alması ve Tokalı Kanyonu gibi bir doğa mucizesine yakın olması.

Kocayayla'dan beslenen Akçay ile Akdağ'ın Çivril yamaçlarından doğan kaynak suları, yayladan dokuz kilometre ileride birleşerek Tokalı Kanyonu'nu oluşturuyor. Bir vadi içindeki dere yatağını izleyerek kanyon girişine ulaşılabiliyor. 1600 metrelerden 900 metrelik rakıma inen yaklaşık 12 kilometrelik kanyon, vahşi bir görünüme sahip. Sarp duvarların yer yer 200 metreye ulaştığı kanyonun en geniş yeri dört metre kadar. Yaz sonu suların azaldığı dönemde sekiz saate yakın süren bir yürüyüş etkinliğiyle kanyon geçilebiliyor. Bazı yerlerde gökyüzünün görünmediği loş dehlizlerde yürünüyor, kimi etapları ise tırmanarak ya da yüzerek geçmek durumunda kalınıyor. Kanyonun en dar yerine düşen bir kayanın altından yüzülerek geçilen bölümü, rotanın en zor kısmı. Menderesler yaparak uzanan kanyon, bu dar bölümünün ardından genişleyerek bir vadiye dönüşüyor. Tokalı'dan çıktıktan sonra vardığınız Çivril Ovası'nın yamaçlarına tırmandığınızda, Işıklı Göl ve Gümüşsu kasabasını görebilirsiniz. Tokalı Kanyonu çıkışından başlayan yaklaşık iki saatlik bir yürüyüş sizi Gümüşsu yerleşimine getiriyor ●

Melendiz Çayı'nın hayat verdiği Ihlara Vadisi, eski çağlarda Peristrema adıyla anılırdı. Lavların, rüzgârların ve yağmurun biçimlendirdiği, Melendiz Çayı'nın yıllarca işleyip oyduğu Ihlara Vadisi'nin toplam uzunluğu yaklaşık 15 kilometre. Hasan Dağı'nın bağrından kaynayan Kırkgöz Pınarları, Ihlara yerleşiminde karanlık bir mağaradan yeryüzüne çıkarak vadinin başlangıç noktasını oluşturuyor. Aksaray ili sınırlarındaki vadi, Güzelyurt ilçesi Ihlara kasabası'ndan başlayıp Belisırma Köyü'nden geçerek 15. kilometrede Yaprakhisar Köyü'nde sona eriyor.

Yaklaşık 100 metreye varan kayalık duvarların ortasında akan dere yatağı boyunca kıvrılarak süzülen vadi, doğal ve tarihi güzellikleri birlikte barındırıyor. Ağaçların yeşillendirdiği, akarsuyun bahar aylarında çiçeklendirdiği Ihlara Vadisi, birçok kiliseye ev sahipliği yapıyor aynı zamanda. Hıristiyanlığın yayılması sırasında paganlarından kaçmak amacıyla volkanik tüf kayalar içine kolayca

oyulan mağaralar, ilk Hıristiyanlarca yaşam alanı haline getirilmiş. Doğu Roma İmparatorluğu'nun Hıristiyanlığı serbest bırakmasından sonra, Ihlara dinsel bir merkez haline dönüşmüş. 5. yüzyılda başlayan Arap akınları sırasında savunması oldukça kolay olan bu

vadideki yerleşimlerin sayısı giderek artmış. 5 bin kadar mağara ev ve 105 kilisenin bulunduğu bölge, Bizans freskleriyle süslenmiş.

Ihlara-Belisırma arasında Ağaçaltı, Pürenli, Kokar, Eğritaş, Karanlıkkale, Yılanlı, Sümbüllü, Karagedik, Kırkdamaltı (St. Georges), Bahattin Samanlığı, Direkli ve Alakilise olmak üzere toplam on iki adet geziye açık kilise var. Belisırma'dan sonra bir süre genişleyerek devam eden Ihlara Vadisi, Yaprakhisar'a yaklaşırken yeniden derin bir boğaza dönüşüyor. Batıya bakan bir tepenin yamacına konumlanan Yaprakhisar, eski Rum evleri ve mağara oyuklarıyla koruma altına alınmış. Mamasın Barajı'nı besleyen Melendiz Çayı tam bu noktada boğazdan çıkarak, geniş bir alanda özgürce akmaya başlıyor ●

Her nehir geçtiği topraklara yaşam verir. Karadeniz'e uzanan yolculuğu boyunca birçok bölgeyi verimli hale getiren Yeşilırmak, önemli nehirlerinden biri Anadolu'nun. Batıda Kırklar Dağı, doğuda Ferhat Dağı arasından süzülen Yeşilırmak, Amasya il merkezi için de bir yaşam kaynağı gibidir. Kıvrıla kıvrıla geçer kentin ortasından. Kıyısını süsleyen eski yalı evleri ve yamaçlara oyulmuş kral mezarları, Amasya'nın güzelliğine güzellik katar.

Yedi bin yıllık geçmişinde kim bilir ne anıları vardır Amasya kentinin? Kimi tarihçilere göre Amazonlara, kimilerine göre Perslere, kimilerine göreyse Hititlere kadar uzanır derin tarihsel kökleri. Kurucu tanrısı Hermes olan şehrin Hitit metinlerindeki adı Hakmiş, Mithridates Krallığı dönemindeki adı ise Amaseia olarak bilinir. Coğrafyacı Strabon tarafından aynı isimle anılan şehrin, bazı kaynaklarda "Ana Tanrıça Ma'nın kenti" olarak geçtiğine tanık oluruz. Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı egemenlikleri altında kullanılan Amasya ismi, Danişment Beyliği hâkimiyetinde Şehr-i Haraşna'ya dönüşür. Kurtuluş Savaşı'nın mihenk taşlarından biri olan yerleşim, Amasya Tamimi'yle bağımsızlık mücadelesine de damgasını vurmuştur.

Bu bölümde Amasya il sınırları içerisinde üç kanyona yer vereceğiz. Yeşilırmak üzerindeki kanyonlardan biri olan Durucasu, Kuzgeçe Köyü'nde başlayıp 18 kilometrenin sonunda Taşova Çambükü Köyü'nde bitiyor.

Suluova ilçesinde bulunan Derinöz Kanyonu ise üç kilometrelik uzunluğuna karşı heyecan verici bir görüntü sergiliyor. Akdağ eteklerindeki bu zorlu tünel, yer yer yarım metreyi bulan genişliği ve 50 metreye ulaşan kalın duvarlarıyla doğaseverlerin

STUAK ARŞİVİ

dikkatini çekiyor. Teknik donanımla geçilebilen bu dar kanyon için yaklaşık altı saatlik zorlu bir etkinliği göze almak gerekiyor. İkinci kilometreye yaklaşırken başlayan küçük şelaleler ve balkonlar, rotayı adrenalin dolu bir aktiviteye dönüştürüyor. Kanyon doğu-batı istikametinde devam ediyor. Derinöz Baraj Gölü çıkışında Soku Köyü sınırlarından girilebilen kanyondan, Seyfe Köyü yakınlarında çıkılıyor.

Amasya'nın bir diğer kanyonu ise Merzifon ilçesi sınırlarındaki Çaybaşı ile Balgöze köyleri arasında yer alıyor. İlçe merkezine 18 kilometre mesafedeki kanyon üç kilometre uzunluğunda. İÖ 2000-1500 yılları arasında bir dönem İskitlerin, daha sonra Amazonların mesken tuttuğu bu bölgede çeşitli tarihi yapılara rastlayabilirsiniz. Kanyon içinde bir tapınak ve kaya mezarları bulunuyor. Çıkışında ise bir Roma köprüsü ile karşılaşıyorsunuz ●

Anadolu'nun merkezine konumlanmış Ankara, pek az kentin yaşadığı değişimlere tanıklık etmiş. Bayezid ile Timur'un savaştığı il, Roma döneminde garnizon, Selçuklu devrinin sonundaki karışıklıkta ise önemli bir özerk örgütlenme merkezi olmuş. Osmanlı döneminde sükûnete erişmiş, ardından küçük bir kasabayken Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti ilan edilmiş.

Zamanın durduğu bu coğrafya, her zaman insanoğlunun ilgisini çekmeyi başarmış. Bir yandan modern hayata göz kırparken geleneksel olanla bağlarını hiçbir zaman koparmamış Ankara. Tiftik keçisi, kedisi, tavşanı, Gölbaşı, sevgi, çiçeği çiğdemi, armudu, Kalecik Karası üzümü gibi simgeleriyle bağrında sakladığı hazineleri bir bir ortaya seren kent, gezginleri de kendine çekmiş her daim.

Bozkırın ortasında yıldızı parlayan Ankara, pek çok

doğal güzelliği barındırıyor. Örneğin şehir merkezine yalnızca 15 kilometre uzaklıktaki Kıbrıs Kanyonu, çöldeki vaha misali bölgeyi yeşillendiriyor. Yüzlerce bitki türüne ev sahipliği yapan kanyon, adeta minyatür bir botanik bahçesi. Bu

MAMAK BELEDİYESİ ARŞİVİ

bitki çeşitliliğinin öğelerinden biri olan Türk fındığı, yakında yaşayan köylüler tarafından ağustos ayında toplanıyor. Kanyon içerisinde ayrıca Roma dönemine tarihlenen su kanalları başta olmak üzere bazı tarihi kalıntılar görülebiliyor. Zaten kanyon içindeki dere, bir dönem Ankara'nın su ihtiyacını karşılayan önemli kaynaklardan biriymiş.

Akçaali Köyü yakınlarında girilen ve güneydoğu-kuzeybatı istikametinde uzanan Kıbrıs Kanyonu'ndan Tekke Köy sınırlarında çıkılıyor ●

SAPADERE KANYONU

Yeni keşfedilen bakir alanlardan biri olan Sapadere Kanyonu, ne yazık ki geçirdiği orman yangını sonucu oldukça tahribata uğradı. Kayalıklara tutunan çam ağaçlarının yeşillendirdiği bu özel alan, şimdilerde yeniden doğallığına geri dönmeyi bekliyor.

Antalya ili Alanya ilçe merkezine 40 kilometre uzaklıkta yer alan Sapadere Köyü kanyon, şelale ve mağara gibi doğal güzellikleriyle saklı bir cennet. Geçtiğimiz yıllarda keşfedilen bu nadide alan, hızla gelişerek Alanya turizm vitrinine adını yazdırdı. Orta Toroslar'ın önemli yükseltilerinden biri olan Akdağ'ın güney yamaçlarına konumlanan Sapadere Kanyonu, vadi tabanında akan haşin akarsuyu ve bu akarsu üzerinde oluşan sayısız şelalesiyle ünlü. Delice akan su, göletler oluşturan sayısız şelale yaratıyor. Yüzülebilen doğal havuzların en büyüğü ise, Sapadere Şelalesi'nin aktığı yerde bulunuyor. Kaymakamlık ve Orman Genel Müdürlüğü tarafından birkaç yıl önce değerlendirilen alan, çevre düzenlemesiyle birlikte gezginlerin hizmetine sunulmuş durumda.

Alana erişenleri öncelikle orman içerisinde parıldayan büyük bir havuz ve restoran işletmesi karşılıyor. Daha sonra yürüyüş güzergâhı takip edilerek kanyona giriliyor. Derin koridor içinde ahşap platformlar üzerinde yürüyerek minik çağlayan ve göletlerden geçiyoruz. Yürüyüş bandının bittiği noktada ise Sapadere Şelalesi karşılıyor konuklarını. Eğer yaz aylarında ziyaret ediyorsanız hiç çekinmeden serin sulara bırakabilirsiniz bedenlerinizi.

Sapadere yolu üzerindeki tarihi taş kemer köprü ile Cüceler Mağarası, mutlaka ziyaret edilecek diğer turistik mekânlar. Turizme 2012 yılında kazandırılan Cüce-

ler Mağarası, altı salondan oluşup 170 metrelik yürüyüş parkuruna sahip. Alanya'nın doğa harikalarından biri olan mağaradaki renk cümbüşüne ve sarkıt-dikitlerin ihtişamına hayran olmamak elde değil ●

Milli park statüsünü 1973 yılında alan Köprülü Kanyon, Antalya ile Isparta il sınırları içerisinde uzanıyor. Isparta ili Aksu ilçesinin kuzeyinden doğan ve antikçağda Eurymedon olarak bilinen Köprüçay (başlangıçta Irmak Deresi, sonra Aksu Çayı adıyla anılıyor), güneye doğru yoluna devam ederek Köprülü Kanyon'u oluşturuyor. Dedegöl Dağları'ndan beslenen ve Toroslar'ı aşarak Akdeniz'e dökülen Köprüçay, Kasımlar ile Beşkonak arasında derin bir kanyon oluşumundan geçiyor. 183 kilometrelik akarsu, yaklaşık 20 kilometrelik Köprülü Kanyon doğal güzelliğini yaratıyor.

Kireçtaşı sütunlar, kaya kuleler, yörede "adamkayalar" ya da "şeytan kayaları" olarak bilinen yapılar meydana getiren Köprüçay, yüksek duvarlarla çevrili derin dehlizlere dalıyor. Kayalık duvarlardan yeraltı kaynaklarıyla beslenen akarsu, özellikle turkuaz suyunun rengiyle fotoğrafçıların ilgisini çekiyor. Taş köprüler ya da basit ahşap köprülerle ulaşımın sağlandığı kanyon adını, antik Selge kentinin bulunduğu Zerk Köyü'ne ulaşımı sağlayan Oluk Köprü'den alıyor. Kanyonun en dar bölgesinde yer alan Oluk Köprü'nün 2. yüzyıl Roma dönemine ait olduğu düşünülüyor. Karayolları tarafından onarılan köprü, günümüzde hâlâ kullanılıyor.

Eski adı Zerk olan Altınkaya Köyü'nde yer alan Pisidia kenti Selge'de sur duvarları, tiyatro, mezarlar, stoa, hamam ve kilise gibi kalıntılar görülebilir. Oluk Köprü sonrası kanyon vadiye dönüşerek Beşkonak Köyü'ne ulaşıyor. Konaklama tesislerinin yer aldığı Beşkonak yerleşimi aynı zamanda rafting merkezi olarak hizmet veriyor. Türkiye'nin en önemli rafting parkurunu oluşturan Köprülü Kanyon rotasında heyecan dolu

anlar yaşamak isteyenler Beşkonak'taki acentelere başvuruyor. Bu noktada ayrıca kayalıklardan kaynayan buz gibi kaynak sularında yüzebilir ve doğal bir yapı hissi yaratan Büğrüm Köprüsü'nün fotoğrafını çekebilirsiniz. Köprüçay, yolculuğunun son bölümünde Aspendos antik kentinden geçerek Akdeniz'e erişiyor ●

Sırtını kuzeyinde uzanan Toroslar'a yaslayan Manavgat ilçesi, ilginç bir coğrafyaya sahip. Bir tarafta dağlardan kopup gelen kar sularıyla beslenen Manavgat Çayı, diğer yanda ise Side ve Aspendos gibi Pamfilya uygarlığını yansıtan zengin tarihi kalıntılar. Köprülü Kanyon Milli Parkı gibi doğal güzelliklerin yanında Side, Sorgun ve Titreyengöl sahillerini süsleyen nitelikli tatil köyleri. Akdeniz'in kavurucu sıcağından bunalan ya da sahilde tembel tembel güneşlenmekten sıkılanlar içinse serin kanyonlar mevcut. Tıpkı Ahmetler Kanyonu gibi.

Antalya'nın Akseki ilçesinden başlayıp Manavgat ilçesine devam eden Karpuz Çayı, yolculuğunun bir bölümünü Ahmetler Kanyonu'nda geçiriyor. Kanyon, ismini geçtiği köyden alıyor. Karpuz Çayı sularını, yareni Manavgat Çayı gibi Toroslar'ın karlı doruklarından getiriyor. Güneybatı-kuzey-

FOTOĞRAFLAR: GÖKHAN SUNAR

doğu doğrultusunda yaklaşık 11 kilometrelik uzun bir koridor oluşturan Ahmetler Kanyonu, Taşlıca Köyü Yurtiçi Mahallesi sınırlarında sona eriyor. Bazı kısımlarda 400 metrelik derinliğe ulaşan ve yüksek duvarlarıyla çok az güneş alan kanyon, çevredeki doğa sporları kulüpleri tarafından sık sık ziyaret ediliyor. Teknik donanım ve profesyonellik gerektiren kanyon geçişi esnasında çağlayanlar, düdenler ve sifonlara rastlıyorsunuz. Dar kaya dehliz bazen sert düşüşlerle yolunuzu zorlaştırıyor. Bölge kanyoning, yürüyüş ve yüzme gibi turistik aktivite olanakları sunuyor.

Manavgat ilçe sınırlarındaki 14 köyün su ihtiyacını karşılayan kanyona geçtiğimiz yıllarda regülatör ve HES yapılmak istendi. Bölge halkının karşı çıkışı ve İdare Mahkemesi'ne dava açılmasıyla bu proje şimdilik iptal edildi. Kanyon, ismini yüzlerce yıl önce aynı adlı üç çoban tarafından kurulduğu için "Ahmetler" olarak anılan Türkmen köyünden alıyor ●

Antalya ili Kemer ilçesi sınırlarındaki Göynük Çayı, doğduğu yer olan yaylaya, içinden geçtiği kanyona ve denize kavuştuğu turizm yöresine adını verir. (Bolu'daki adaşıyla karıştırılmamalı.)

Sarıçınar ve Kavaklı dağları arasındaki derin vadi içinden akan Göynük Çayı, salına salına kavuşur Akdeniz'e. Göynük Yaylası'nın birkaç noktasından doğan çayın serüven dolu yolculuğu çok uzun sürmez. Yükseklerden gelen kollar vadi girişinde birleşip büyür, kimi yerde minik şelalelere, kimi yerdeyse göletlere dönüşür. Kışın ağaçları sürükleyecek kadar güçlenir. Bir ara geçit vermez bir kanyon olur vadinin en dar yerinde. Bu noktada duvarları 350 metreye yükselir, genişliği altı metreye düşer. Beyaz kayaların üzerinde seksek oynadıktan sonra köpük köpük çağıldar aşağılara doğru hızla. Vadinin sonunda Sarıçınar'dan gelen yoldaşının koluna girip Akdeniz'e kavuşur.

Yaklaşık 10 kilometre uzunluğundaki kanyon, kuzey-güney doğrultusunda uzanır. Profesyonellerin ancak teknik ekipman desteği ile geçebileceği kanyon içinde birkaç şelale yer alır. En önemlisi güney tarafındaki girişte yer alan büyük şelaledir. Aynı zamanda bu bölgede bir macera parkı bulunur. Girişin sağ tarafında, Sarıçınar'dan gelen dere yatağı yarım saat takip edildiğinde bir şelalenin oluşturduğu doğal yüzme havuzuna ulaşılır. Yaz sonu suyu azalan şelale yolu, boyalarla işaretlenmiş yöre halkı tarafından. Vadinin başlangıç noktasındaki toprak yol ise iki kilometre sonra kanyonun en dar kısmına ulaşır. Suyun derinleştiği bu nokta, yüzmek için çok elverişlidir. Suyun yükseldiği daracık kanyonda kırmızı-pembe su yosunlarının duvarları süslediğini görür-

sünüz. Beydağları-Olimpos Sahil Milli Parkı sınırları içerisindeki kanyonu fotoğraflamak isteyenler, kanyona paralel uzanan ve kısa iniş çıkışlarla bölgeyi aşan Likya Yolu yürüyüş rotasından yararlanabilir. Göynük, Antalya il merkezine 30 kilometre uzaklıktadır ●

KESME BOĞAZ KANYONU

Yüksek kesimleri sedir ormanlarıyla kaplı Toroslar, yavrusunu kucaklayan bir ana şefkatiyle sarmalar tüm Akdeniz'i batıdan doğuya doğru. Toros sıradağlarının batıdaki kolu olan Teke Yarımadası üzerindeki Beydağları, yeşilin gri-mavi bir tona çaldığı sedir ağaçlarıyla bilinir. Anadolu platosuyla Batı Akdeniz sahilini bir bıçak gibi ayıran Beydağları, çok az yerde geçit verir. Eşen (Ksanthos)ve Alakır vadileri dışında geniş ovalara izin vermeyen bu dağlar, bir elin parmakları gibi denize iniverirler yükseklerden. Antalya Ovası'na varmadan sadece iki noktada dar vadilerle geçit veren Beydağları, Kesmeboğaz ve Göynük Çayı vadilerini oluşturur. Yüzlerce tür çiçeği, yükseldikçe çeşitlilik gösteren orman dokusu ve sık bitki örtüsü arasında yaşamını sürdüren değişik yaban hayatıyla heyecan verici bir coğrafyadır Kesme Boğaz Kanyonu.

Antik dönemde orduların, yükseklerden kıyıya inen tüccarların ve yaylaların sakini Türkmen Yörüklerinin geçiş noktası olan Kesme Boğazı Vadisi, cip safari turları ve yürüyüşçülere ev sahipliği yapıyor şimdilerde. Likya ülkesinin, Pisidya ve Attaeia'ya (Antalya) bağlandığı kavşak noktasında yer alan vadi, Beydağları-Olimpos Sahil Milli Parkı sınırları içerisinde bulunur. İl merkezine 45 kilometre uzaklıktaki Kemer ilçesi Aslanbucak Mahallesi'nden ulaşılabilen kanyon, araç yoluyla geçilebilmektedir. Kanyonun en dar yerinde eski bir Roma

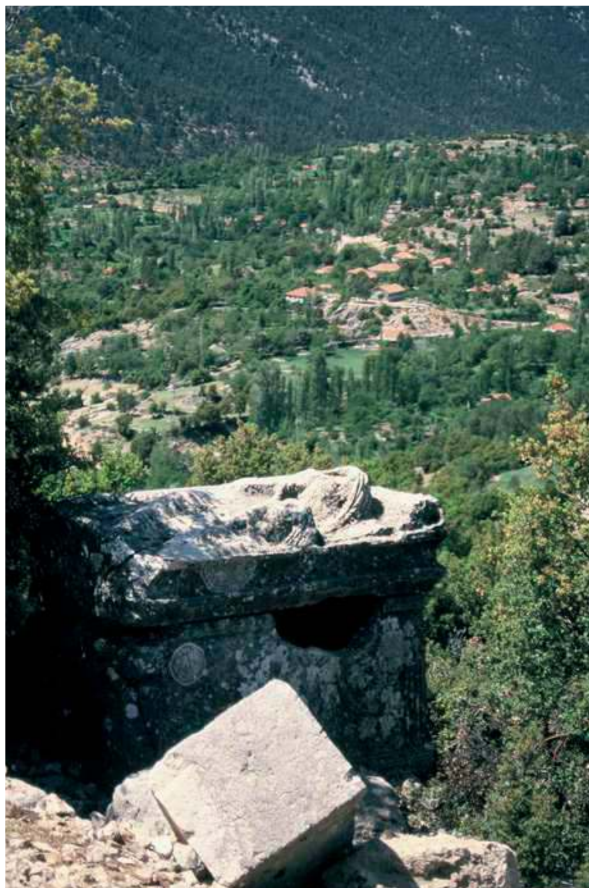
köprüsü görülebilir.

Binlerce yıldır çeşitli kavimlerin kullandığı antik yolun Likya'yı, Pisidya ve Attaleia'ya (Antalya) bağladığı kavşak noktasındaki kanyonu aşan yol, konuklarını Gedelme Köyü'ne ulaştırır. Burada, bölgenin stratejik önemini gösteren Gedelme Kalesi bulunur. Gedelme'den batıya uzanan yol Yaylakuzdere yerleşimine, kuzeye ilerleyen yol ise Göynük ve Ovacık yaylalarına götürür konuklarını. Dileyenler Göynük Yaylası'nın güneyindeki Kavaklıdağ'ın doruklarındaki Marmara antik kentinin kalıntılarını ziyaret edebilirler. Sedir ormanı içinde uyuyan bir güzele benzeyen antik yerleşimden hem Göynük, hem de Kesme kanyonlarını birlikte fotoğraflayabilirsiniz. Tabii, bölgeye yürüyebilmek için yayladan yanınıza bir rehber almanızda fayda var ●

Akdağ eteklerinden eriyerek gelen kar suları, uzun ve maceralı bir yolculuk sonucu tabiatı ince ince işleyerek Akdeniz'e varır. Önce Kartal Gölü ve Akçay Baraj Gölü'ne dönüşen sular, ardından Kıbrıs Deresi adını alarak derin bir kanyona girer ve Kasaba Ovası'nı aşıp Dirgenler Boğazı'ndan denize ulaşır. Bu yolculuğun en gizemli bölümü doğa harikası Kıbrıs Kanyonu'dur elbette.

Ancak teknik olanaklarla geçilebilen Kıbrıs Kanyonu, vahşi doğasıyla insanları cezbediyor. Katran Dağı (1864 metre) ile Susuz Dağı (2205 metre) arasında, kimi yerde yüz metreyi aşan duvarlarıyla geçit vermiyor kanyon. Birbiri ardına sıralanan şelaleler, şelalelerin balkonlar yaparak düştüğü göletler, geçilemeyecek hissini verecek kadar daralan duvarlar ve delicesine akan su görsel bir şölen oluşturuyor. Kanyon Sütleğen Köyü'nden başlayıp Kemerköy'de açığa çıkıyor.

Antalya'nın Kaş ilçesine 50 kilometre mesafedeki kanyonda yürüyüş, bisiklet, cip safari ve kanyon geçişi turları düzenlenmekte. Kasaba-Kemerköy-Kuruova asfalt yolu ve Sütleğen Akörü orman yolu, kanyonun panoramik görüntüsünün izlenebileceği güzergâhlar. Sinekçibeli ile Meryemlik mevkii arasındaki tahta köprüden geçen yürüyüş yolu, çam, ardıç, sandal ve sedir ağaçlarıyla bezeli. Özellikle Katran Dağı yamaçlarında başlarını göğe kaldırıp kollarını yana açmış asırlık sedirler, hemen yakınlardaki sedir ağaçlarıyla ünlü Çığlıkara Tabiat Koruma Alanı'yla yarışacak güzellikte. Sütleğen Köyü'nün dışında eski bir Likya kenti olan Nysa'nın kalıntıları yer alıyor. Antik tiyatro basamaklarından, Kıbrıs Kanyonu manzarası mutlaka izlenmeli ●

GÜVER UÇURUMU KANYONU

Büyük kentlerde yaşayan insanların en önemli sorunu trafik keşmekeşi ve gürültü olsa gerek. Gün içinde bazen öyle anlar gelir ki, kaçıp uzaklaşmak isteriz bu kaostan. Bir an olsun dinginliğe sığınmak, eski zamanların sade ruh haliyle baş başa kalmak, hayatın zorluklarından kısa bir zaman dilimi boyunca uzaklaşmak… Antalya'da yaşayanlar bu açıdan şanslılar. Şehrin en sakin bölümü olan Güver Uçurumu Kanyonu, bu tür kaçış mekânlarından biri.

Antalya-Korkuteli yolu üzerindeki Düzlerçamı bölgesindeki kanyon, il merkezine 15 kilometre mesafede yer alıyor. Döşemealtı sınırları içerisindeki kanyon iki kilometre uzunluğa ve 100 -120 metre derinliğe sahip. Genişliği ise yer yer değişiklik göstermekle birlikte 20-30 metre arasında. Karstik kayaç bir yapısı olan Güver Kanyonu'nda traverten oluşumlara da rastlanmakta. Akarsular tarafından aşındırılarak meydana gelen kanyonunun oluşumu neredeyse bir milyon yıla dayanıyor.

Yukardan bakıldığında yemyeşil bir bitki örtüsüne sahip alanda kızılçam, ardıç, maki, meşe, keçiboynuzu ve funda gibi baskın türler gözlemlenmektedir. Kanyon içinden geçen Karaman Deresi, diğer akarsularla birleşerek Boğaçayı'nı oluşturmakta ve Konyaaltı ilçesinden Akdeniz'e dökülmektedir. Kuzey-güney doğrultusunda uzanan kanyonun özellikle batı tarafında yürümek ve fotoğraf çekmek mümkündür. Bu noktada iki küçük biri büyük olmak üzere üç seyir terasını kullanabilirsiniz. Yolun bittiği son noktadan sadece kanyon değil, Antalya şehir merkezi, Akdeniz ve Saklıkent fotoğraflanabiliyor.

Piknik alanı olarak düzen-

lenen Düzlerçamı bölgesi, çam ormanlarının gölgelendirdiği serin bir huzur alanı. Girişin hemen sağ tarafında da alageyik üretim çiftliği yer alıyor. Bu arada Güver Kanyonu'nun batısındaki Gürkavak Mesire Alanı yakınlarında Mecine Kanyonu ziyaret edilebilir ●

ARAPAPIŞTI (İNCEĞİZ) KANYONU

Kuşadası ve Didim gibi turizm değerlerin yer aldığı Aydın ili alternatif turizm açısından önemli kaynaklara sahip. Bafa Gölü ve Dilek Milli Parkı dışında şehrin doğal güzellikleri arasında Arapapıştı Kanyonu yer alıyor.

Bozdoğan ilçe sınırlarındaki Akçay, Kemer, Körteke, Karacasu bölgesinde yer alan Arapapıştı Kanyonu içinden Akçay geçiyor. Bozdoğan Kemer Baraj Gölü içinde kalan kanyon, yaklaşık altı kilometre uzunluğa sahip. Genişliği ise 12 metreye kadar daralıyor. Kültür ve doğa turizmi açısından önemli değerler barındıran kanyonun yüksekliği 400 metreyi buluyor. Kanyonun bir diğer özelliği ise Aydın, Muğla ve Denizli il sınırlarını çizen bir bölgede yer alması.

Arapapıştı Kanyonu'nun en dikkat çekici yanı su seviyesi çekildiğinde ortaya çıkan tarihi yapıları. Sıra İnler Mağaraları, kaya mezarı, manastır ve Üç Kuleli Kör

AYDIN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ARŞİVİ

Teke Kalesi'nden oluşan bu tarihi kalıntılar, kanyonun değerini ortaya koyuyor.

30 Nisan 2017 tarihinde turizme açılan kanyona ulaşım, Aydın Büyükşehir Belediyesi tarafından hizmete konulan iki katamaran

tekneyle sağlanıyor. Baraj gölü çevresinde ve kanyon üstü tepelerde doğa yürüyüşleri yapılabiliyor. Baraj gölündeki keyifli tekne gezisi sonrası Arapapıştı'na girilerek tarihi alanlar ve kanyon fotoğraflanıyor. Bu arada bölgede mesire ve kamp alanı kurulması için proje hazırlanıyor.

Kanyona ulaşım için Çine veya Yenipazar yolu kullanılabilir. Bu nadide doğal güzelliğin il merkezine uzaklığı 92 kilometre civarında ●

ŞAHİNDERE KANYONU

Kuzey yüzü Marmara kıyı şeridine bakan, güney yüzü ise Ege ikliminin etkisinde kalan Kaz Dağları, kendine özgü nemli bir mikroklimaya sahip. Farklı iklim koşulları bölgedeki bitki çeşitliliğinin de nedeni. 1993 yılında milli park statüsünü kazanan KazDağları'nda bu farklılığı hissedeceğiniz en önemli alan Şahinderesi Kanyonu. Denizden aldığı iyodu dağın doruklarına yayarken yamaçlardaki çam havasını sahile taşıyan kanyon, bölgenin zengin bir oksijen kaynağına dönüşmesini sağlıyor bir bakıma.

Kaz Dağları'nın 1774 metrelik Kırklar Tepesi'nin batısından doğan Şahinderesi'nin aktığı vadi yatağı, yaklaşık 15 kilometrelik Şahindere Kanyonu'nu oluşturuyor. Yaklaşık 400 metreye varan kanyon duvarları, aşılmaz duygusu yaratıyor. Bölge zeytin, kızıl ve karaçam ağaçlarıyla çevrilmiş durumda. Kanyonun başlangıç noktası Adamoturan Tepesi.

Bu mevkide rastlayacağınız Şahin Kaya'dan dik bir kesit yaratan yamaçlar, kanyonun ilk kilometresindeki kaya duvarlarını oluşturuyor. Kâh daralan, kâh genişleyen kanyon koridoru arada balkonlar yaparak küçük çağlayanlar ve göletler meydana getiriyor. Kuzey-güney istikametinde uzanan kanyon, Altınoluk yakınlarında genişleyen bir vadiye dönüşüyor ve içinden geçen Şahindere, Edremit Körfezi'ne dökülüyor.

Coğrafi koşullar nedeniyle 27 kilometre uzunluğundaki bu kanyonun içinden yürüyerek geçmek neredeyse olanaksız. Yapacağınız şey Kazdağı Milli Park Müdürlüğü'nden izin alarak Avcılar-Doyran arasındaki Şahinderesi manzaralı orman yolunu hedeflemek. Toplam 25 kilometrelik yol sizi kanyon manzaralarıyla taçlandıracaktır. Özellikle

ÇAĞLAR ERKENCİ

ormancılar tarafından "Altınoluk Üstü" olarak bilinen seyir terasından kanyonu fotoğraflayabilirsiniz. 17 kilometre sonunda, aynı zamanda bir kamp alanı olan Dereçatı'ya ulaşılıyor. Bu noktada, dilerseniz kanyonun serin sularında yüzebilirsiniz. Daha sonra Naneli Pınar'ın ardından sırasıyla Gücük Burun, Ağlayan Çam, Kestane Deresi, Yörük Pınarı, Selvili Mezarlık, Ayı Kapıları ve Damla bölgelerini geçerek Doyran Köyü'ne erişiliyor. Şahinderesi kimi bölgelerinde kanyon içi yürüyüşlere olanak tanıyor. Ancak bu parkurların tehlikeli ve zor olduğunu hatırlatalım ●

Bartın, sahip olduğu tarihi ve doğal güzelliklerle Karadeniz'in koynunda uyuyan bir prensese benziyor. Gerek Karadeniz sahil kesimi, gerekse kıyı bölümünde bir duvar gibi yükselen karstik tepeleri ve yeşile kesmiş ormanlarıyla bu sıfatı fazlasıyla hak ediyor. Zaten Kastamonu ile birlikte Bartın sınırlarına yayılan Küre Dağları Milli Parkı, söz konusu güzelliğin somut kanıtı.

Küre Dağları Milli Parkı giriş kapılarından birinde yer alıyor Ulukaya Kanyonu ve Şelalesi. Bildiğimiz kanyonlar gibi uzun bir koridor değil Ulukaya. Ancak Ulus Çayı'nı oluşturan suların çıkış noktası olması ve adı gibi ulu kayalık tepeler, yaklaşık bir kilometrelik kanyonu önemli kılıyor. Doğu-batı istikametinde devam eden kanyon, Ulukaya ile Alıçlı (Drahna) köylerini kısa mesafeden birleştiriyor. Tam ortasında aynı isimli şelalenin yer aldığı kanyon içine, 1964 yılında bir yol yapılmış. Ulukaya Kanyonu, Bartın ilinin önemli akarsularından biri olan Ulus Çayı üzerinde yer alıyor.

Ulukaya Kanyonu içindeki bir kaya oluğundan debisi hayli fazla olan bir yeraltı suyu fışkırmakta ve Ulukaya Şelalesi'ni yaratmakta. Yaz ve kış neredeyse aynı yoğunlukta patlarcasına havaya fırlayan su, büyük bir gürültüyle şelale olarak akarsuyun üzerine düşüyor. Yöre sakinleri tarafından "aşk acısını dindiren şelale" olarak anılıyor. Söylenceye göre Aşk Tanrısı Eros, eşinin kendisini artık sevmemesi nedeniyle intihar eden Selamnos'un bedenini kutsayarak bir şelaleye dönüştürür. Bir daha sevgililerin acı çekmesini istemeyen Eros, böylece şelale suyuyla bedenlerini ıslatanların, ya da bu suyu içenlerin aşk acılarından arınmalarını sağlamış olur.

Ulukaya Şelalesi'ne ulaşmak isteyenler Bartın-Ulus, Karabük-Safranbolu-Bartın ,veya Kastamonu-Pınarbaşı-Ulus güzergâhı olmak üzere üç farklı rota kullanabilir. Sonuncu yolun manzaralı bir rota olduğunu belirtelim. Ulukaya Kanyonu ve Şelalesi, Ulus ilçe merkezine 16 kilometre mesafede bulunuyor ●

FOTOĞRAFLAR: BİLECİK KÜLTÜR TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ ARŞİVİ

Bazı yerler vardır, büyük şehirlere yakın mesafede bulunmanın avantajlarını kullanırlar. Bilecik ili Yenipazar ilçesindeki Harmankaya Kanyonu, böyle özel yerlerden biri. Özellikle İstanbul'daki seyahat acentelerinin hafta sonu tur programlarını süslemekte ve yoğun ilgi görmektedir. 2013 yılında 260 hektarlık alanın tabiat parkı ilan edildiği Harmankaya Kanyonu, bulunduğu köye atfen kimileri tarafından Harmanköy olarak da anılmakta. Yaklaşık üç kilometrelik uzunluğa sahip kanyonun girişi Harmanköy, çıkışı ise Karahasanlar Köyü sınırında bulunuyor. Oldukça dar olan ve kimi yerde beş metre gibi bir genişliğe sahip kanyonun en önemli özelliklerinden biri 25 ve 20 metrelik iki büyük şelalenin varlığı. Ayrıca sayısız küçük şelale ve çağlayanın bulunduğu kanyon içinde yürümek oldukça zor. Ancak ıslanmayı ve küçük riskleri göze alanlar için keyifli anlar vaat edi-

yor Harmankaya. Doğu-batı istikametinde uzanan kanyon duvarlarının yüksekliği 300 ila 600 metre arasında değişkenlik gösteriyor.

Harmankaya Kanyonu, Bilecik ilinin Yenipazar ve İnhisar ilçeleri arasına konumlanıyor. Yenipazar ilçe merkezinden batı yönündeki Karahasanlar Köyü istikametine doğru gidildiğinde yedi kilometre sonra kanyonun girişine ulaşılıyor. Kanyonun Harmanköy'e uzaklığı ise yaklaşık dört kilometre. Bölge outdoor etkinlikleri açısından sonsuz olanaklar sunuyor. Bunların başlıcaları kanyoning, mağaracılık, yürüyüş ve yamaç paraşütü. Ayrıca Yenipazar Göleti'nde rüzgâr sörfü, Koyunlu Köyü'nde rafting ve Sivrikaya'da kaya tırmanışı yapılabilir.

Yalnız son yıllarda kanyon çevresinde açılan mermer ocakları hem kanyona, hem de tabiat parkına zarar veriyor, var olan görselliği de bozuyor ●

Bolu il merkezinin güneydoğusunda yer alan Kıbrıscık ilçesinin şehre uzaklığı 65 kilometre. Aladağ Çayı (Siberis) yan kollarından biri olan Uludere akarsuyunun kıyısına kurulan kentin kuzeyinde Köroğlu Dağları yer alır. En yüksek noktası 2 bin 499 metrelik Aladağ Zirvesi olan bu dağlar, Karadeniz ile İç Anadolu bölgelerini birbirinden ayırır. İlçe içinden geçen Uludere, Aladağ Çayı ile birleşerek Sarıyar Baraj Gölü'nü oluşturur. Geyve-Taraklı-Göynük-Mudurnu-Nallıhan-Beypazarı-Ankara İpek Yolu hattına yakın bir konuma sahip olan ilçe Karagöl Tabiat Parkı, yaylaları, ormanları ve Çivril Kanyonu ile Bolu'nun turizm vitrinine katkı sağlar.

İlçenin turizm değerlerinden biri olan Çivril Kanyonu, Geriş Köyü sınırlarında. Yerleşime akan Çivril Deresi, Böğet Çayı ve Çonu Çayı

köy merkezinde birleşerek Hacap Deresi'ni oluşturur. Söz konusu akarsu ise Çivril Kanyonu içinden geçerek yoluna devam eder. Çivril Kanyonu, Kuzeybatı-güneydoğu istikametinde Geriş ile Dokumacılar köyleri arasında uzanır. Uzunluğu yaklaşık beş kilometre civarında kanyonun giriş kısmı tarıma elverişli olduğundan üzüm bağlarıyla çevrelenmiştir. Yaz aylarında görece suları kuruyan kanyon, kış aylarında yoğun su akışı ile geçit vermemektedir.

Bölgede ayrıca Kınıkçı Kanyonu ile Seben ilçesinde Kuzderesi Kanyonu bulunur. Özellikle kuzey-güney doğrultusunda ilerleyen Kuzderesi Kanyonu, güney girişindeki Solaklar kaya evleri ile dikkat çeker.

Kıbrısçık ve Seben ilçelerindeki kanyonları ziyaret edenler ayrıca Kıbrısçık kaya evleri ile Seben ilçesi Taşlıyayla ve Kızık yaylaları, Kesenözü-Pavlu Kaplıcası, Solaklar ve Muslar kaya evleri, Bizans kilisesi kalıntılarını görebilir ●

SERENÇAY KANYONU

Sahip olduğu göllerle Batı Akdeniz'in en güzel illerinden biri olan Burdur'un güneyi Antalya, güneybatısı Muğla, batısı Denizli, kuzeyi Afyonkarahisar ve Isparta şehirleriyle çevrili. Kentin sınırlarına ilk girdiğiniz anda Burdur Gölü karşılar sizi. Tarihi birikimin yanı sıra, doğal zenginlikleri ve kültürel özellikleriyle de alternatif turizm merkezi niteliğindedir Burdur. Kışın Eşeler'de kayak, yazın Salda ve Burdur göllerinde su sporları, Aziziye, Akpınar, Böğrüdelik, Kırıkpınar, Kumar, Kocayayla ve Yusufca yaylalarının enfes dağ ha-

BURDUR KÜLTÜR TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ ARŞİVİ

vasında kamp ve piknik olanaklarıyla her mevsim farklı seçenekler sunar. Antalya yolunun 13. kilometresinde yer alan, denizden 1200 metre yükseklikteki İnsuyu Mağarası, jeolojik formasyonuyla Türkiye'nin turizme açılan ilk ve en önemli mağaralarından biridir.

Şehrin doğal varlıklarından bir diğeri olan Serençay Kanyonu, il merkezine yakınlığı nedeniyle kolay bir ulaşıma sahiptir. Doğu-batı doğrultusunda yol alan kanyon, Günalan Köyü sınırlarında yer alır. Serençay Deresi'nin kalker kütleyi aşındırması sonucu oluşan kanyon, Burdur Gölü kıyısındaki düzlüğe açılır. Bu bölgede küçük bir baraj gölü bulunur. Bu görkemli doğa yapıtının ziyaretçilerine sunduğu en büyük tat, kanyonun en yüksek kısmında yer alan kaya oyukları ve mezarlardır. Serençay Kanyonu'nun her iki yakasına kalker kütleyi oyarak yapılan bu mağara ve mezarların, Hıristiyanlığın ilk dönemlerine ait olduğu düşünülmektedir. İS 4. ile 6. yüzyıla ait olduğu tahmin edilen kaya mezar ve mağaraları günümüzde 1. derece arkeolojik ve doğal sit alanı olarak tescil edilmiştir. Bölgede ayrıca Teke Sarayı adıyla bilinen tarihi bir kalıntı bulunur.

İl merkezine yaklaşık dört kilometre mesafede bulunan Serençay Kanyonu'ndaki yürüyüş sonrası dileyenler Taşoda, Çelikbaş, Bakibey ve Mısırlılar gibi konakları ziyaret edebilir, müzedeki tarihi eserleri inceleyerek hem kentin hem de kanyonun geçmişi hakkında bilgi edinebilir ●

Efsaneler, çağlar boyunca hayatımıza yön veren önemli olayları nesilden nesile aktarır. Bunlardan biri de İznik kentinin kuruluşuyla ilgili olanı. Sangarios (Sakarya Irmağı) ile Tanrıça Kybele'nin kızı Nikaia bir su perisiymiş. Erkekleri yanına pek yaklaştırmaz, yalnızca avcılıktan hoşlanırmış. Öyle ki kendisine âşık olan çoban Hymnos'u okuyla öldürmüş. Su perisinin bu davranışına öfkelenen Aşk Tanrısı Eros, onu cezalandırmaya karar vermiş ve öç alması için Dionysos'u görevlendirmiş. Ne var ki ırmakta yıkanan Nikaia'yı gören Dionysos yıldırım aşkına tutuluvermiş. Kendisini de öldüreceğini düşünüp yıkandığı ırmağa şarap dökerek kızın sarhoş olmasını sağlamış. Esrik haldeki su perisi, bu olayın ardından gebe kalarak Şarap Tanrısı'yla evlenmiş. Aşkının büyüklüğünü anlatmak için Dionysos da, sevgilisinin şerefine bugünkü İznik kentini kurmuş.

Sansarak Kanyonu, bir zamanlar Nikeai olarak anılan çini memleketi İznik'e 17 kilometre mesafede yer alıyor. Kanyonun ismini aldığı köy, Osmanlı döneminden kalma tarihi bir yerleşim. İpek dokuma halıları, domates ve Brüksel lahanası yetiştiriciliğiyle de tanınan köyden kanyona ulaşanlar, kimi zaman dere yatağı içinde suları sıçratarak, kimi zaman kayalardan kayalara atlayarak zevkli, ama bir o kadar zorlu bir yürüyüş yapıyorlar. Gerçekten de Sansarak Kanyon yürüyüş parkuru, biraz macera arayan adrenalin tutkunlarının tam aradığı güzergâhlardan biri.

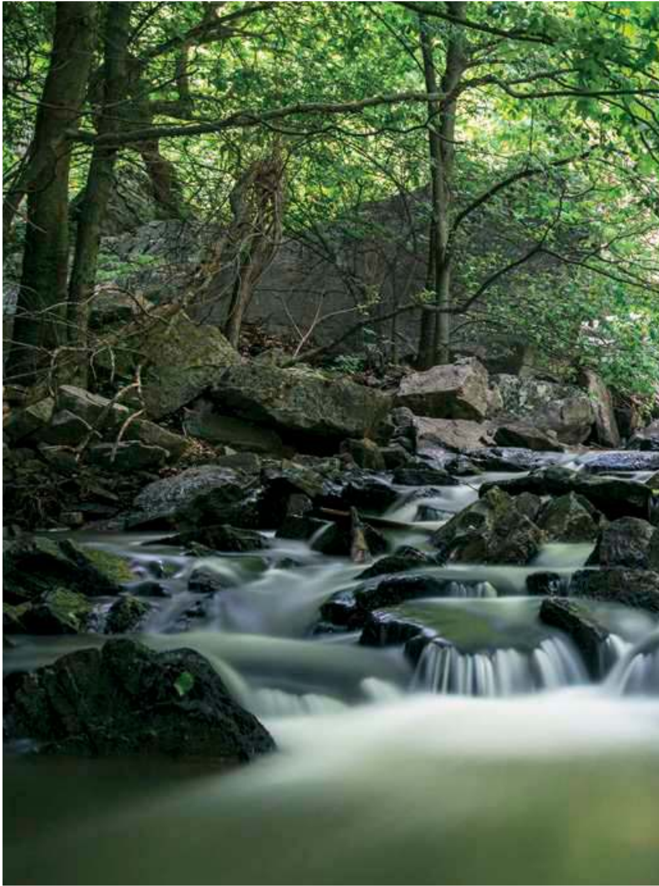
Değirmen Kanyonu olarak da bilinen köylülerin "kayalı dere" adını verdikleri kanyona inmek için köy evlerinin arasından kıvrılan

NİLAY İLCEBAY

patikanın peşine düşmek gerekiyor. Ormanlık bir alanda ilerleyen bu izlek, yaklaşık 500 metre sonra, dere yatağına ulaşıyor. Yüksek vadi duvarlarının nemli ve serin bir ortam yarattığı alanda yürüyenlerin ödülü minik şelale ve gölet. Kanyona ulaşmanın en kolay yolu tamamı asfalt olan İznik-Elbeyli-Gürmüzlü-Candarlı-Elmalı Köyü güzergâhı. Kanyonun kuzey girişi, Elmalı Köyü'nün Hisardere Mahallesi'nde yer alıyor. Sansarak Köyü'ndeki güney girişine ise Bilecik-Osmaneli yolundan ayrılan toprak bir yoldan varılıyor ●

NİLAY İLCEBAY

SADAĞI KANYONU

Bursa'da yaşayanlar her hafta sonu ayrı bir gezi programı yaparak çevre ilçeleri görmeye gidebilir. Söz konusu seçeneklerden biri de şehir merkezine 64 kilometre mesafedeki Sadağı Kanyonu. Sansarak'tan sonra Bursa ilinin en uzun ikinci kanyonu olan bu doğal oluşum, Orhaneli ilçe sınırlarında yer alıyor. Geçtiğimiz yıllarda tabiat parkı ilan edilen alan, çevre illerden de pek çok ziyaretçi çekiyor hafta sonları.

Kanyona gitmek isteyenler Orhaneli ilçe merkezinden çıkarak Serçeler Köyü üzerinden kanyona ismini

NİLAY İLCEBAY

veren Sadağı Köyü'ne ulaşabilir. Kanyonun ana girişi, yerleşimin yaklaşık bir buçuk kilometre dışındaki su bendinin arkasından başlamaktadır. Yer yer 60 metreyi bulan kaya blokları arasında loş ve ıslak bir koridor yaratan kanyon içinde yürünebildiği gibi Orman İşletme Müdürlüğü'nün yaptırdığı ahşap merdiven ve köprülerden yararlanılabilir.

Sadağı Kanyonu'nu özel kılan sadece doğal güzelliği değil, aynı zamanda tarihi kalıntılarıdır. Kanyona bir kilometre kadar paralel yükselen ve daha sonra inişe geçen yol takip edildiğinde Roma Hamamı'na ulaşılır. İS 117-138 tarihleri arasında hüküm süren ve ilk Orhaneli yerleşkesini kuran Roma İmparatoru Hadrianus'un karısı için yaptırdığı hamamın sıcak ve şifalı sularından günümüzde termal tesiste yararlanılmaktadır. Hamamın üç duvarı sağlam olarak durmaktadır. Islak zeminde yürürken dikkatli olmanızı tavsiye ederiz.

Sadağı Kanyonu sonrası, sahip olduğu pek çok cami, külliye ve kilise ile inanç turizminin merkezi konumundaki Bursa il merkezini gezmenizi tavsiye ederiz. Çok kubbeli camilerin klasik bir örneği olan Ulucami, Yeşil Türbe, süslemelerinde kullanılan yeşil çinilerden dolayı bu adla anılan Yeşil Cami, Emir Sultan Camisi ve Türbesi, Muradiye Külliyesi, Orhan Camii bu eserlerden sadece birkaçı ●

İNCESU KANYONU

Ortaköy İlçesi İncesu Köyü sınırları içerisinde yer alan ve yöre sakinleri tarafından "Uzungeçit" ismiyle anılan İncesu Kanyonu, yaklaşık 12 kilometre uzunluğunda. Doğusunda 1363 metre yüksekliğinde Alan Dağları'nın, batısında ise Malbelen Tepesi'nin yer aldığı bu dar ve uzun koridor, Yozgat tarafında Kazankaya ismiyle anılmakta. Yeşilırmak'ın en önemli iki kolundan biri olan Çekerek Irmağı'nın (331 kilometre) aktığı kanyon, tarihi ve doğal güzellikleriyle turizm açısından bir cazibe merkezi konumunda.

Doğal yaşam alanı olarak birçok hayvan ve bitki topluluğuna ev sahipliği yapan, tatlı su balıkları, kendine has ekosistemi, ünlü Kybele kabartması ve antik kalıntılarıyla gezenlerin coşku ve heyecanını arttıran İncesu Kanyonu'nda ziyaretçiler için çocuk oyun parkı, otopark ve piknik alanları mevcut. Kanyon içerisinde

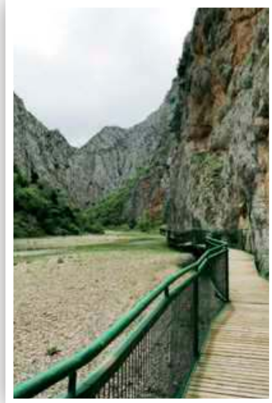

yer alan Anadolu'nun en büyük Kybele kaya kabartmasına ulaşmak için yapılan 1700 metrelik yürüyüş platformu, geçtiğimiz yıllarda hizmete girdi. İncesu Kanyonu'nda sarp kayalık yüzeye ustalıkla işlenen bu görkemli eserin dışında ayrıca, kanyonu tepeden seyreden bir kale ve yerleşim alanı bulunuyor. Hitit Yolu yürüyüş parkurlarının geçtiği bölge, piknik ve kamp alanıyla birlikte ilin gözde turizm mekânlarından biri olmaya aday.

Ortaköy ilçe sınırlarında yer alan ve kanyona sadece beş kilometre mesafede yer alan Şapinuva antik kenti, bölgenin bir başka turizm değeri. Hitit Krallığı için askeri ve dini bir merkez olan kentten çıkarılan 4 bine yakın yazılı tablet, bu gizemli uygarlığın tarihini aydınlatan önemli buluntular arasında sayılıyor bilim insanlarınca. Eski ticaret yollarının geçiş güzergâhında yer alan bu tarihi mekân, Fırtına Tanrısı tapınakları, kraliçe sarayı, içinde büyük küplerin yer aldığı pazar yeri gibi buluntularıyla oldukça geniş bir alana yayılıyor.

Çorum il sınırlarında ayrıca Alaca ilçesine 18 kilometre uzaklıkta Alaca (Hışır) Vadisi bulunmaktadır. Girişinde Gerdek Kaya Mezarı bulunan 27 kilometrelik vadi, bazı bölümlerinde daralarak kanyon görünümü oluşturmaktadır ●

KARAKISIK KANYONU

Denizli ilinin doğusunda yer alan Bozkurt ilçesi, Hambat Ovası'na kurulmuştur. Efes'ten Pamfilya'ya giden antik Roma yolu ile Konya-Beyşehir ile Eğirdir'den Laodikea ve Ayasuluk'a giden Bizans yolu üzerindedir. İl merkezine 52 kilometre mesafede yer alan ilçedeki Karakısık Kanyonu, İnceler Köyü sınırlarında yer alıyor. Yerleşime yedi kilometre uzaklıktaki kanyon içinden Emir Çayı geçiyor. En dar yeri dört, yüksek kaya duvarları ise 200 metreyi bulan kanyonun tabanı geçirgen kum ile kaplı. Kış ve bahar aylarında suyla dolan kanyon tabanı eski zamanlardan beri geçiş güzergâhı olarak kullanılmış. Acıpayam-Tavas ilçeleri arasındaki eski ticaret yolunu kullanan kervanlar, daha kısa olduğu için kanyon içini tercih etmişler. 1800 yıllarında döşenen rayların üzerinden Beylerli yerleşimindeki bir ağaç fabrikasına taşınan kütüklerin rotası olmuş bir dönem. Kurtuluş Savaşı'nda ise cephane ve mühimmatın taşındığı İstiklal Yolu güzergâhlarından biriymiş kanyon.

Bozkurt ilçesinde Çambaşı Tümülüsü, Beşparmak Dağı tapınak alanı, İnceler Tekkesi, Ali Dede Türbesi, İnceler kaya yazısı tarihi alanları ile Karagöl ve Sülüklügöl gibi doğal güzellikleri görebilirsiniz.

Denizli il sınırlarındaki bir diğer kanyon olan Kısık ise şehir merkezine 67 kilometre uzaklıkta. Kumral mesire alanı yakınlarındaki Kısık Kanyonu, Büyük Menderes Vadisi'nin önemli elemanlarından biridir. Yer yer yüksekliği 80 metreye ulaşan kanyon içinde 650 metre uzunluğunda bir yürüyüş platformu mevcut. Aynı zamanda bu ıslak koridor içinde Roma ve Bizans dönemine ait antik kaya mezarlarına rastlanmaktadır. Kanyon için Denizli-Ankara karayo-

lu izlenerek önce Çal ilçesine ,ardından üç kilometre kadar Bekilli yolu takip edilerek Büyük Menderes Vadisi'ne varılır. Güney yönünde kalan kanal yolunda 3 kilometre devam edildiğinde ise kanyon ağzına varılır ●

TURGUT TARHAN

Düzce'nin Karadeniz sahilindeki kumsallar, Akçakoca ilçesinin güzelliğini sergiler aynı zamanda. Bu şirin ilçe, Ege ve Akdeniz kıyıları ünlenmeden çok önce Ankaralıların sayfiye yeriydi. Tepedeki Ceneviz Kalesi'nin yıkıntıları arasından güneşin mavi sulara gömülüşünü izlemek müthiş bir keyif Akçakoca'da. Ormanlardan salınarak gelen derelerin sahilde Karadeniz'le buluştuğu yerleşim sakin bir balıkçı kasabası görünümünde. Akşam alacası gökyüzünü kaplarken, arkalarına martı sürülerini de katan pancar motorlarını limanda karşılayıp, denizin armağanı lezzetli balıkların tadına bakabilirsiniz.

Sahilden uzaklaşıp ilçenin güneyine ilerledikçe bu kez coğrafya değişir ve ormanlarla kuşatılmış tepelere doğru yönelirsiniz. İşte bu tepeler arasında Kurugöl Kanyonu, saklı bir cennet gibi konuklarını bekler. 2004 yılında mesire alanı, 2011 yılında da tabiat parkı olarak tescil edilen kanyon,

DÜZCE KÜLTÜR TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ ARŞİVİ

aynı isimli köy sınırlarında yer alır. Kuzey-güney istikametinde kendine yol bulan Kurugöl Kanyonu, yaklaşık beş kilometre uzunluğundadır. İl merkezine 50, ilçe merkezine ise 14 kilometre mesafede yer alır. Yemyeşil ormanların görselliğini arttırdığı kanyon, oksijen deposu bir bölgededir. Bazen yeşil bir tünele, bazense kayalarla kuşatılmış bir koridora dönüşen kanyonda keyifli yürüyüş aktiviteleri yapabilirsiniz.

Kanyonun bulunduğu Kurugöl Köyü'nün ismi, Osmanlı kayıtlarında Kurucagöl olarak geçer. 1300 yıllarında Osmanlı'nın birinci teşkilatlanma safhasında Akçakoca, Akçaşar adıyla on beş köylü bir merkez olarak bolu sancak beyliği'ne bağlanmış.

1700'lü yıllarda Kurucagöl, çeşitli nedenlerle terk edilmiş, sönmüştür. 1800'lü yılların sonlarında ise Osmanlı-Rus Savaşı'nın ardından Ordu'nun çeşitli bölgelerinden köye göç yaşanmış ●

Yedigöller Milli Parkı yolu üzerinde bulunan Düzce ili Yığılca ilçesi, tipik bir Karadeniz yerleşimi görünümünde. Su sporları yapılan Hasanlar Baraj Gölü, yeşil örtü içinde bembeyaz süzülüşleriyle kontrast yaratan Saklıkent ve Yoğunpelit şelaleleri, doğanın içinden ansızın beliren sürpriz Sarıkaya ve Gökçekaya mağaraları, görselliğine karşın çok tanınmayan Yılançatı Kanyonu ile doğaseverlerin önemli adreslerinden biri.

Düzce il merkezine 55 kilometre mesafedeki Yılançatı Kanyonu, Yığılca ilçesinin Hocaköy ve Karakaş köyü sınırlarına konuşlanıyor. Yedigöller Milli Parkı'na üç ulaşım güzergâhından biri üzerinde yol alması, kanyonun hem ulaşılabilirliğini, hem de tanınırlığını arttırıyor. Kanyon boyunca göknar, kayın, karaçam ve meşe ağaçları başta olmak üzere yoğun bir bitki örtüsü görülüyor. Yılançatı içerisinde pek çok irili ufaklı gölcük ve şelale karşılıyor konuklarını. Seyir noktaları ve günübirlik dinlenme alanlarıyla donatılan kanyonun doğal bitki örtüsü ve berrak akan suları oldukça dikkat çekici. Hafta sonlarını doğanın koynunda geçirmek isteyenler için ideal bir mekân olan bu doğa harikası, özellikle yürüyüş tutkunlarına hitap ediyor. Elbette konumu gereği ıslak bir parkur sunan kanyon içinde yürürken dikkati elden bırakmamak gerekiyor. Birbiri ardına sıralanan minik çağlayanlar, derin göletler, daralan duvarların arasından çılgınca akan suların sizleri beklediğini hatırlatalım.

Bölgede doğa yürüyüşü dışında foto safari, bisiklet, olta balıkçılığı, kaya tırmanışı aktiviteleri yapılabiliyor. Çöplerinizi yanınızda götürdüğünüz sürece piknik yapmak da mümkün. Düzce il merkezi ile Yığılca ilçesi arası 37 kilometre ●

YIĞILCA, DÜZCE

DÜZCE KÜLTÜR TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ ARŞİVİ

İç Anadolu Bölgesi'nden Doğu Anadolu Bölgesi'ne geçişte önemli bir durak olan Elazığ ilinin eski kent dokusu, şehrin kuzeydoğusundaki tepeye konumlanan Harput yerleşiminde. Elazığ şehir merkezi 1834 yılında aşağıdaki düzlüğe taşındıktan sonra bir süre ıssız kalan Harput, günümüzde bir açık hava müzesi görünümünde. kale, kilise, kümbet, türbe, Serahatun-Kurşunlu ve Ulu camileri, konaklar ve hamam gibi tarihi eserler bunun en iyi kanıtı. Özellikle eğri minaresiyle Türkiye'nin Piza Kulesi sıfatını hak eden Ulucami mutlaka ziyaret edilmesi gereken yerlerden.

Harput yerleşiminin bulunduğu yüksek plato, güneyden Elazığ Ovası ve Uluova, batıdan Kuzova, kuzeyden Keban Barajı ve Tunceli ili Pertek ilçesi ve doğudan Murat Nehri Vadisi ile çevrili. Bugün doğal bir seyir terası konumundaki Harput'un doğal güzelliklerini Buzluk Mağarası ve Ölbe Kanyonu oluşturuyor.

Yerleşime yedi kilometre mesafedeki Ölbe, doğal bir seyir terası konumundaki alandan başlayarak güneybatıya doğru uzanıyor. Anguzubaba (164) ile Gavurtaşı (1651) tepelerinin güneyindeki yamaçlardan kaynağını alan aynı isimli dere, kanyon içinden geçerek Oymaağaç Köyü'nde geniş ovaya açılmaktadır. İki tarafı kayalıklardan oluşan yaklaşık bir kilometre uzunluğundaki Ölbe Kanyonu, dar ve derin bir koridor üzerinde uzanır. Kanyona yukardan giriş yapmak isteyenlere önce Keban Baraj Gölü manzarasını fotoğraflamalarını öneririz. Daha sonra belirgin bir patikadan on dakikalık yürüyüşle kanyon tabanına inmek mümkün. Kanyonun orta kısmında yöre sakinleri tarafından "Deve Damı" olarak da anılan Deve Mağarası bulunur.

Kanyonu ziyaret etmek için bölgeye gelenler, Harput'a beş kilometre uzaklıktaki Buzluk Mağarası'nı mutlaka görmeli ●

Eğin ismiyle bilinen Erzincan'ın Kemaliye ilçesi, antik dönemden beri kullanılan tarihi yol üzerinde yer alıyor. Eskiden Fırat Nehri, şimdi ise Keban Baraj Gölü'nün ilk başlangıç yerinde bulunan ilçe, geleneksel dokuyu koruyan özgün evleriyle tanınıyor. Kil ve kerpiç karışımı ana gövdeyi, yakıcı güneşin etkisinden koruyan ahşap işlemeler büyüleyici güzellikte. Dar sokaklarda dolaşırken yerel kültürü ve farklı kapıları süsleyen tokmakları fotoğraflayabilirsiniz.

Sivas, Malatya, Tunceli ve Erzincan sınırında yer alan ilçenin tarihi, antik döneme kadar uzanıyor. Uzun süre Diyarbekir eyaletinin Arapkir livasına bağlı bir kaza merkezi olarak yönetilen belde, yöre halkının Kurtuluş Savaşı'ndaki yiğitlikleri sonucu Kemaliye ismini almış. Günümüzde zanaatkârları, dokuma işçiliği, kasaplığı ile nam salmış durumda.

Munzur Dağları'nın kuzeybatısına konumlanan Kemaliye'nin etrafı boz tepelerle çevrili. İlçe sadece Türkiye'nin değil, aynı zamanda dünyanın en güzel kanyonlardan birine ev sahipliği yapıyor. Yaklaşık dokuz kilometre uzunluğundaki Karanlık Kanyonu, kuzeybatı-güneydoğu istikametinde uzanıyor. Kanyon, Fırat Nehri'nin İliç sınırından başlayarak Kemaliye'ye ilerliyor. İlçe girişindeki köprüden kanyon

ağzını fotoğraflayabileceğiniz gibi Karakoçlu Köyü'ndeki seyir terasından tüm kanyonu seyredebilirsiniz. Bu noktaya ulaşabilmek için köyün batısında biten yolun ardından biraz yürümek durumundasınız. Her daim rüzgârlı olan seyir terasından inanılmaz güzellikte fotoğraf kareleri yakalayacağınıza emin olabilirsiniz. Aynı zamanda yamaç paraşütü uçuş pisti olan seyir terasından karşıya uzanan çelik hat üzerindeki varagel, kendine güvenen ve yükseklik korkusu olmayanları Sansıklı Köyü sınırındaki karşı yakaya geçiriyor. Karanlık Kanyonu'nun derinliği genel olarak 400-500 metrelere ulaşıyor.

Bu arada Kemaliye tarafından kanyon girişinin sol (batı) tarafına kazma kürekle açılan eski yol, müthiş manzaralar ve tüneller eşliğinde Divriği-İliç yoluna kavuşuyor ●

Jeopark olması ve Jeopark Müzesi kurulması için çalışmaların devam ettiği Narman Kanyonu, ilginç kırmızı şapkalı peri bacaları ve kaya oluşumlarıyla jeolojik miras niteliği taşıyor. Erzurum ili Narman ilçesindeki bu doğal anıt, "Kırmızı Periler Vadisi" olarak da anılıyor.

Narman ile Pasinler arasındaki bağlantıyı sağlayan karayolu üzerindeki kanyonun, yaklaşık 2,5-3 milyon yaşında olduğu tahmin ediliyor. Toplamda sekiz büyük vadiyi kapsayan alan tortul kökeniyle, volkanik kökenli Afyon ve Kapadokya'daki benzerlerinden ayrılıyor. Bu nedenle kırılgan bir yapıya sahipler. Bilim insanlarına göre bölge, akarsuların getirdiği malzemenin bir çökelme havzasında birikmesi ve ardından yağmur ile rüzgârın aşındırması sonucu oluşmuş. Oluşumların kırmızı renk alması ise demirin oksitlenmesinden ileri gelmektedir. Kuzeydoğu-güneybatı uzantısındaki kanyon yaklaşık 15 kilomet-

FOTOĞRAFLAR: YILDIRIM GÜNGÖR

relik bir alana yayılıyor.

Bulanağın Dere, Büyükdere, Yoldere, Deve Dere ve Komun Dere gibi beş ana bölgeye ayrılan Narman Vadisi özellikle yürüyüşseverler ve fotoğraf tutkunları için keyifli bir rota sunuyor. Yalnız bölgeye gelen doğaseverlerin kaya oluşumlarına dokunmamaları ve çevreye özen göstermeleri gerekiyor. Son derece kırılgan bir yapıya sahip olan peri bacalarına istemeden zarar verme durumunda kalabilirsiniz.

Narman Kanyonu aynı zamanda doğal bir yaban hayatı gözleme alanı. Bölgeyi ziyaret edenler kaya kartalı, şahin, kerkenez, atmaca, kınalı keklik, bıldırcın, kaya bülbülü, çinte, toygar, kırlangıç, arı kuşu, serçe, saksağan ve karga, gelengi (yer sincabı), Afrika tavşanı, tilki, kurt, domuz, su samuru, tavşan ve porsuk gibi hayvanları görme şansı yakalayabilirler ●

Sakarya ve Porsuk vadilerinin ortasında yer alan Eskişehir, sadece Frig ülkesinin anıt kaya eserleri, Odunpazarı'nın cumbalı evleri, lületaşı ve çiböreğiyle değil, diğer tarihi ve doğal mekânlarıyla da tam bir turizm cenneti. Yüzyıllardır olduğu gibi bugün de Porsuk Nehri kente hayat veriyor. Bir zamanlar sandal sefalarının yapıldığı nehrin üzerinde süzülen Venedik gondolu, küçük köprülerin altından geçerek sanki bir Avrupa kentinde dolaşıyormuşsunuz duygusunu yaşatıyor insana.

Eskişehir il sınırlarından listeye aldığımız kanyon, Alpu ilçesi Karacaören Köyü'ndeki Deredop Kanyonu. Yerleşimin bir buçuk kilometre kuzeydoğusunda yer alan ve orman yolundan ulaşım sağlanan kanyon, yaklaşık beş kilometre uzunluğunda. Kanyonu 2014 yılında geçen İstanbul Canyoning Team üyelerinin aktardığı bilgiye göre De-

redop içerisinde irili ufaklı 28 adet şelale bulunuyor. Belirli bölümlerde oldukça daralan, geçit vermez duygusu yaratan bu ıslak dehliz, ani düşüşlerle beklenmedik şelaleler yaratıyor. Karacaören Köyü sınırlarında girilen kanyondan Eskişehir-Mihalıcçık-Otluk Yolu'nda çıkılıyor. Sularını kuzeydeki Gökçekaya Baraj Gölü'ne gönderen kanyondaki su seviyesi yaz sonuna doğru azalıyor.

Bölgeye gelenler Frig ülkesinin tarihi geçmişini ve kültürünü yansıtan eserlerin en güzellerinin yer aldığı Eskişehir'e zaman ayırmalı. Bunlar içerisinde önerimiz Yazılıkaya, Bitmemiş Anıt, Sümbüllü Anıt, Behşeyiş Anıtı, Gerdek Kaya Mezarı, Hamamkaya, Doğanlı Kale, Kümbet Asar Kale ve Berberini, Yapıldak Kale, Zahran Yeraltı Şehri tarihi mekânları ●

Gaziantep, Kudret Kayası üzerine kurulmuş kalesi, dünyanın en önemli üç mozaik müzesinden biri olan Zeugma Müzesi, Fırat kıyısındaki Rumkale, Hititlerin devasa heykellerinin yer aldığı antik açık hava atölyesi Yesemek, Dülük antik kenti, şehir merkezindeki sivil mimari yapıları ile görkemli bir tarihe sahip. Aynı zamanda geleneksel mutfak kültürü ve lezzetli yemekleriyle, Akdeniz ülkelerinde yaygınlaşan gastronomi turizmi'nin alternatif destinasyonlarından biri.

Fıstık ağaçlarının yeşillendirdiği ve Fırat Nehri'nin bereket verdiği kentteki doğal güzellikler de cezbedici. Bunlardan biri de Araban ilçesinde Köklüce Köyü'nde bulunan ve yerleşimle aynı isimli taşıyan Köklüce Kanyonu.

İçinden Ardıl Çayı'nın geçtiği Köklüce Kanyonu yaklaşık beş kilometre uzunluğa sahip. Kuzey-güney istikametinde yol alan

FOTOĞRAFLAR: HASAN YELKEN

kanyon, Adıyaman Besni Karalar Köyü ile Kahramanmaraş Pazarcık Harmancık Köyü arasında sona eriyor. Suvarlı ilçe sınırları içerisindeki "Kırkgöz" kaynaklarından beslenen Ardıl Çayı'nın binlerce yıldır sıkılmadan kireçtaşı kayaları oyması sonucu oluşan doğal alan, sert ve vahşi yapısıyla dikkat çekiyor. Su, kayalarla yaptığı danstan kalanları şelale şeklinde konuklarına sunuyor. Kanyondan çıkan Ardıl Çayı Karasu ile birleşerek, Araban Ovası'nı sulayarak verimlileşmesini sağlıyor ve daha sonra Fırat Nehri'ne dökülüyor. Bu noktada Karasu, Habeş Kanyonu'nu oluşturuyor.

Zorluğundan dolayı herkese hitap etmeyen kanyon, ilk kez Gaziantep Üniversitesi Doğa ve Macera Sporları Dağcılık Takımı tarafından geçilmiş. 1998 yılından beri bölge hem dağcılık eğitim kampı, hem de kaya tırmanışları ve kanyoning etkinlikleri için kullanılıyor ●

HASAN YELKEN

Gaziantep, coğrafi konumu ve doğası gereği çok fazla yükseltisi bulunmayan bir il. Buna karşın akarsu yatakları, derin yarıklar oluşturarak sürpriz vadi ve kanyonlar meydana getirir. Örneğin Araban ilçesinin ortasında yer alan ovalık alanın dört bir tarafı, söz konusu nehir yataklarıyla kuşatılmıştır. Batıda Köklüce Kanyonu, doğuda Fırat Nehri Kanyonu, güneyde ise Habeş Kanyonu bu coğrafyanın en nadide parçalarıdır.

Aslında Habeş Kanyonu, Köklüce Kanyonu'ndan gelen Ardıl Çayı'nın Karasu Çayı'na karışmasından bir süre sonra doğu-batı yönünde oluşmaktadır. Kanyon Gümüşpınar ve Kardeşler köyleri sınırlarından başlayıp Tarlabaşı ve Hisar köyleri sınırlarında sona erer. Akarsuların akış yataklarındaki geleneğine uygun olarak birçok "S"ler yapan kanyonun başlangıç noktasında, Karasu Çayı üzerinde Roma dönemine tarihlenen ve halk arasında yıkık kemerlerinden dolayı

FOTOĞRAFLAR: HASAN YELKEN

“Kırık Köprü” olarak anılan Septimus Severius Köprüsü yükseliyor. 4. Scythica Lejyonu tarafından inşa edilen yapı, Fırat’ın kanyona dönüştüğü bu bölgenin tarihi bir yol olduğunun kanıtı aynı zamanda. Bu arada Elif, Hisar ve Hasanoğlu köylerinde anıtsal mezarlar bulunduğunu belirtelim. Uzunluğu yaklaşık sekiz kilometre olan kanyon boyunca eski çağlarda kaya yerleşimi olarak kullanılmış mağaraları fotoğraflayabilirsiniz. Yöre sakinleri tarafından “Kurt Boğazı” olarak da isimlendirilen Habeş Kanyonu, Fırat Nehri’ne açılıyor.

Gaziantep’de yaşayan fotoğrafçı ve dağcı Hasan Yelken’den öğrendiğimize göre il sınırlarında ayrıca Narlıdere, Merzimen, Zerdeğim, ile İslahiye ilçesinde Güngör ve Köklü kanyonları bulunuyor. Özellikle Köklü Kanyonu içindeki eski patika, Gaziantep ile Osmaniye illerinin ortak kullanımındaki ünlü Hınzırlı Yaylası’na götürüyor konuklarını ●

Fırat, pek çok ülke ve şehre hayat veren can damarı konumunda. Basra Körfezi'ne dökülmeden önce Mezopotamya'da Dicle ile birleşen Fırat, insanlık tarihi açısından çok önemli doğal kaynaklardan biri. Kaynağını Erzurum ilindeki Dumlu Dağı'ndan alan nehrin en önemli kolları Karasu, Murat, Tohma, Peri, Çaltı ve Munzur akarsuları.

Türkiye kanyonlar listemize adını yazdıran Fırat Nehri Kanyonu; Adıyaman, Urfa ve Gaziantep il sınırına yayılan Atatürk Baraj Gölü'nden çıkan Fırat üzerinde yer alıyor. Kanyonun batı yakası Gaziantep, doğusu ise Urfa il sınırlarında kalıyor. Kuzey-güney doğrultusundaki kanyon, Gaziantep tarafında Araban, Urfa yakasında ise Halfeti ilçeleri sınırlarına yayılıyor. Atatürk Barajı'ndan Tarlabaşı Köyü'ne dek vadi şeklinde ilerleyen Fırat Nehri, birden dar ve derin bir boğaza giriyor. Kanyonun başlangıç noktası, Araban Ovası'nı sulayan Karasu Çayı'nın Fırat Nehri ile buluştuğu Tarlabaşı Köyü. Bir başka

deyişle bir önceki bölümde anlattığımız Habeş Kanyonu'nun Fırat'la birleştiği mevki. Kilometrelerce uzanan kanyon içindeki akarsu, turkuaz rengiyle büyüleyici bir görüntü arz ediyor. Tarlabaşı ile Halfeti arasında yaklaşık 20 kilometre uzanan kanyon boyunca yamaçlarda kaya yerleşimleri görmek mümkün.

Kanyon en iyi Gaziantep yakasındaki Elif ve Hisar köylerindeki yüksek doğal seyir teraslarından mükemmel görüntü veriyor. Fırat Nehri Kanyonu, tarihi Rumkale yerleşimini geçtikten sonra Halfeti bölgesinde görece genişleyen bir vadiye dönüşüyor. Kanyonu gezmek isteyenlere önerimiz Rumkale veya Halfeti'den tekne kiralayarak, bu doğal güzelliğin kalbine yolculuk yapabilirler ●

Aslında bölgede aynı isimli iki Geçilmez Kanyonu mevcut. Biri Giresun ile Ordu illeri arasında sınırı çizen Turnasuyu Çayı üzerinde, diğeri ise Ordu ili Kabadüz ilçesi Tekmezar Yaylası yakınlarında. Giresun ili Bulancak ile Ordu ili Kabadüz yayla ve ovalarının bulunduğu tepelerden beslenen Turnasuyu, yaklaşık 60 kilometrelik bir yolculuk sonunda Karadeniz'e dökülüyor. Turnasuyu Çayı'nın, kayalık yatağı ve onu saran yeşil örtüsü sayesinde suyu neredeyse her mevsim berrak. Karagöl Dağları'ndan kıvrıla kıvrıla Karadeniz'e ilerleyen bu akarsu boyunca çok çeşitli bitkiler, rengârenk çiçekler uzanıyor.

Kuzey-güney doğrultusunda devam eden Geçilmez Kanyonu, Turnasuyu Çayı üzerinde üç kilometrelik dar ve vahşi bir dehliz. Adından anlaşılacağı gibi geçit vermeyen kayalık ve bakir yapısı ile son derece ilginç bir coğrafya. Kanyonu, en iyi Giresun ili Bulancak ilçesi Hamzabey Yaylası Buz Kayası mevki, ya da karşı yakadaki Ordu ili Kabadüz ilçesi Kaleboynu Yaylası Ablak Taşı mevkiinde seyretmek ve fotoğraflamak mümkün. Geçilmez Kanyonu'nun en güzel noktalarından biri, Enkabaşı Deresi üzerindeki Gerce Şelalesi. Yaklaşık 12 metreden dökülen bu doğa harikasının önünde oluşan gölet, yüzmek isteyenler için mükemmel. Bu arada Hamzabey Yaylası-Gerce Şelalesi-Gerce Obası-Kaleboynu Yaylası arasında eski bir patikanın bulunduğunu belirtelim. Her ne kadar kanyonu bütünüyle geçmek zor olsa da, doğu-batı istikametinde ilerleyen patikayı izleyerek kanyona inebilirsiniz. Kanyonun berrak sularında şanslıysanız kırmızı benekli alabalık görebilirsiniz.

Bölgedeki diğer Geçilmez Kanyonu, Ordu ili Kabadüz

ilçe sınırlarında. Tekmezar Obası'ndan başlayan ve ilin önemli akarsularından biri olan Melet Irmağı'na dökülen çay üzerinde yer alıyor. Sık bitki örtüsü ve dik yamaçlardan dolayı geçit vermeyen bu kanyon üzerinde sayısız şelale bulunduğunu hatırlatalım ●

Hem tarih, hem doğa anlamında ilgi çekici bir il olan Gümüşhane'nin merkezinin kuzeybatısına konumlanan Krom antik kenti bölgesi, Türkiye'de görülmesi gereken yerlerin başında geliyor. Haritalarda Bulut Yaylası olarak geçen Krom (Şamanlı), derin bir koridorda uzanan Cehennem Kanyonu, kayalıklarla çevrili sarp vadiler, çıplak yüksek tepeler, köyler ve ıssızlığın ortasında bir başına yükselen yalnız kiliseler arasında sıra dışı bir yolculuk vaat ediyor.

İl merkezinden ayrıldığınızda 27. kilometrede ilk olarak Karaca Mağarası'na erişiyorsunuz. Bir sonraki kavşak noktası sizi sola Cebeli (Harava) Köyü Meryemana Manastırı'na yönlendirecek. Yol üzerinde Çengelli ve Kuşçu kiliselerini görebilirsiniz. Manastır ziyareti sonrası tekrar ana yola dönerek Cehennem Kanyonu girişine erişeceksiniz. Soldaki küçük vadi, Atalar (Zimera) Köyü'ndeki kiliselere yol almaktadır. Fresklerin hâlâ belirgin biçimde günümüze ulaştığı Aydınlar (Muzaras) Kilisesi için fazladan yedi kilometreyi göze almanız gerekmektedir. Tekrar geri döndüğünüzde yaklaşık iki kilometre kadar sarp tepeler arasında uzanan görsel açıdan etkileyici Cehennem Kanyonu'na giriş yapacaksınız. Delice akan akarsuya yarenlik yapan asfaltı takip ederek kanyon çıkışına ulaştığınızda, bu kez solunuzda Uğurtaşı (İstavri) köyünün bulunduğu başka bir vadiyle karşılaşacaksınız. Gürül gürül akan dere eşliğindeki yolculuk esnasında Bagava başta olmak üzere kemer

köprü ve kiliseleri ziyaret edebilirsiniz. Ana güzergâhı izlemek için Uğurtaşı sonrası geriye dönmek ve Yağlıdere Köyünü geçerek Krom antik kenti tabelasından sola yönelmeniz gerekmektedir. Yol epey bozuk, aracınızı dikkatli kullanmanızı tavsiye ederiz. Vadi içinde yer alan 15 kilise ve şapel, iki kemer köprü, kale, iki değirmen ve taş işçiliğine hayranlık duyacağınız eski evlerden oluşan Krom antik kenti kalıntıları, zahmetli yolculuğunuza değecektir.

Yolculuğunuzun sonunda yeniden kavşak noktasına geri dönerek Olucak Köyü'ne kadar gitmenizi ve Gümüşhane il sınırlarındaki İmera Manastırı'nı görmenizi öneririz ●

Doğu Anadolu Bölgesi'nde doğup Türkiye sınırları dışında Dicle Nehri'ne karışan Zap Suyu, yaklaşık 400 kilometrelik yatağa sahip. Çığlı Suyu, ya da Büyük Zap Suyu olarak da anılan bu önemli akarsu, Toros Dağları'nın doğu silsilesinden beslenir. Van il merkezinin doğusuna konumlanan 3 bin 412 metrelik Mengene Dağı ve İran sınırı yakınlarındaki 3 bin 468 metrelik Yiğit (Haravil) Dağı'ndan gelen kar suları ve doğal pınarlar, ana kaynağını oluşturur. Daha sonra Hakkâri il sınırlarına girip Yüksekova ilçesindeki Cilo Dağları'ndaki pek çok buzul gölün suyunu toplayan Nehil Çayı ile birleşir.

Zap Suyu, Hakkâri il merkezini geçtikten sonra çok dar ve derin boğazlara girerek bazı bölümlerde kanyon görüntüsü yaratır. Yağmur, kar ve buzul sularıyla beslendiğinden özellikle ilkbahar ve yaz aylarında debisi yükselir. Kabaran sular, dar kanyon boyunca önüne çıkan her şeyi bünyesine katarak yol alır. Yağmur dönemlerinde bulanıklaşan suyu genelde turkuaz ve camgöbeği tonlara bürünerek olağanüstü manzaralar

sunar. Zap Suyu'na paralel ilerleyen Hakkâri-Çukurca-Şırnak karayolu boyunca kanyon oluşumunu bir baştan diğer başa kat edebilirsiniz. Çukurca ilçesinde genişleyen yatağı ile birlikte yeşillikler içerisinden akan Zap Suyu, yerleşimin batısında Türkiye sınırlarını terk eder. Irak topraklarında önce güneydoğu hemen ardından güneybatı istikametine yönelerek Musul kentinin 40 kilometre güneyinde Dicle ile birleşir ●

SARISEKİ KANYONU

Hatay'da günümüze değin birçok kültür bir arada yaşamış. Antakya Mozaik Müzesi, St. Pierre Kilisesi, Habib Neccar Camisi, Titus Vespasianus Tüneli, Seleucia Pieria antik kenti, St. Simon Manastırı gibi yerler bu zenginliği gösteren izlerden sadece birkaçı.

İl merkezinin batısına konumlanan İskenderun ilçesi, Akdeniz sahilindeki ticari limanı ve Türkiye'nin en önemli üç demir-çelik fabrikasından birine ev sahipliği yapması ile tanınıyor. Sırtını batısındaki Amanos Dağları'na yaslayan yerleşim, modern görünüşüyle Hatay ilinin bugünkü görüntüsünü yansıtıyor bir anlamda.

İlçe merkezi yakınlarındaki Sarıseki Kanyonu, Akdeniz kıyısına dik inen tepelerin sonucu meydana gelen doğal bir güzellik. İskenderun ilçesinin dış mahallesi olarak sayılabilecek Kaledibi sınırlarındaki kanyon yaklaşık sekiz kilometre uzunluğa sahip. Doğu-batı istikametinde dağlardan denize doğru inen Sarıseki Kanyonu, Türkiye'nin en bakir alanlardan biri. Kendine has kaya yapısı ile oldukça dar ve derin bir koridor şeklindeki bu doğa harikası, ancak profesyonel ve deneyimli ekipler

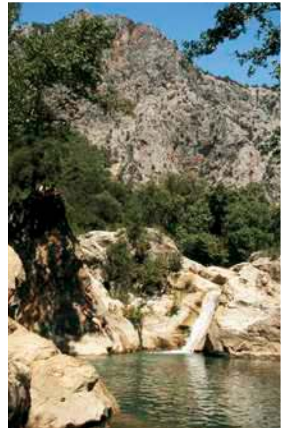
BANU DEMİRKENT

tarafından teknik donanım yardımıyla geçilebiliyor. Yer yer ağaç ve çalı türlerinin yeşillendiği kanyonun belli bölümleri ürkütücü bir görünüm sergiliyor. Pek çok kanyonda olduğu gibi, yükseklerden aşağılara doğru uzanan koridor içinde minik şelaleler yer alıyor.

Sarıseki Kanyonu'nu turizme kazandırmak için yerel yönetimler bir proje hazırladı. Buna göre ahşap yürüyüş platformu yapılması ve kanyon girişinin mesire alanı olarak düzenlenmesi planlanıyor ●

Isparta ili Sütçüler ilçesi Çandır Köyü'nde yer alan Yazılı Kanyon Tabiat Parkı, içindeki büyük bir kayanın üzerinde bulunan kitabeden alıyor adını. Antik Yunan şairlerinden Epiktetos'un "Hür İnsan Üzerine Bir Şiir"inin yer aldığı kitabe, kişiyi özgürleştiren gerçekler ve hayat üzerine yazılanlardan ibaret. Kendisi de bir köle olan Epiktetos, antik kral yolu üzerinden geçen yolculara seslenmiş eserinde. Bugün bir kısmı parçalanan kitabenin karşısında, İngilizce ve Türkçe açıklama tabelaları var.

Epiktetos'un felsefesiyle aydınlanan Yazılı Kanyon, 1989 yılında milli park ilan edilmiş. Yeşildere ile Göksu derelerinin oluşturduğu vadi, flora ve faunasıyla gerçek bir doğa harikası. Yüksekliği 100 metreden 400 metreye kadar değişen dik kanyon duvarlarının çevrelediği vadide, tahta köprülerle desteklenen bir buçuk kilometrelik bir yürüyüş parkuru bulunuyor. Parkurun sonunda ikiye ayrılan kanyonun sağında, Adada antik kentine kadar devam eden Kral Yolu'nun izlerini görmek mümkün. Bu bölümün özellikle kış ve bahar aylarında zor geçit verdiğini belirtelim. Kanyonun bu kısımlarında, kayalardan basamaklar şeklinde devam eden eski taş döşeli yolu görebilirsiniz. Güneydoğu-kuzeybatı doğ-

rultusunda uzanan yaklaşık beş kilometrelik kanyon, Yeşildere Köyü sınırlarında sona eriyor. Kanyonun orta noktasında Müezzinler Köyü Kütü Mahallesi'nden gelen bir patika bağlantısı mevcut.

Kanyon ayrıca Perge'den Pisidia Antiocheia'sına giden St. Paul'un rotası üzerinde yer alıyor. Eski çağlarda Perge'den Pisidia Antiokheia'sına (Yalvaç) uzanan antik yol, insanlık tarihi açısından önemli geçitlerden biri. Türkiye'nin ikinci uzun yürüyüş güzergâhı olan St. Paul Yolu, kitabenin hemen sağındaki kırmızı-beyaz çizgilerle işaretli patikadan güneye doğru yükselerek Sütçüler'e devam ediyor. Tepe noktasına çıkıldığında Yazılı Kanyon ve Karacaören Baraj Gölü'nü gören bir manzara noktasına varılıyor. Bölgeye gelenlere tavsiyemiz, Sütçüler Köyü'ndeki bir Pisidya kenti olan Adada ören yerini ziyaret etmeleri ●

Manisa merkeze 24, İzmir merkeze yaklaşık 50 kilometre uzaklıktaki Spil Dağı kanyonlar, vadiler ve mağaralar gibi jeolojik oluşumları, endemik bitki türleri ve manzara seyir teraslarıyla Türkiye'nin en güzel milli parklarından biri. Manisa Ovası'nın değişik manzaralarla bezeli dağ yolu, 1517 metrelik zirvenin altında farklı bir iklime getiriyor konuklarını. Manisa kent merkeziyle arasındaki 5-10 derecelik sıcaklık farkı nedeniyle değişik bir flora ve faunaya sahip olan bölge, bilimsel araştırmalara açık bir alan aynı zamanda. Osmanlı İmparatorluğu zamanında bir devre adını veren ve Avrupa'ya ihraç edilen lalelerin, Spil Dağı'ndan götürüldüğü rivayet edilmekte.

Milli parkın doğusunda yer alan 600 metre yükseklikteki Sülüklü Göl, içinde yaşayan canlılardan dolayı bu adı almış. Çok sayıda yaban atının serbestçe dolaştığı parkta en büyüğü Paşaini olan sayısız mağara bulunmakta. Atalanı sahasındaki dinlenme evi, kır gazinosu ve kafeler sezon boyunca hizmete açık. Dileyenler piknik ve kamp yapabilir, trekking ve dağcılık etkinliklerine katılabilir.

İzmir il sınırlarında önereceğimiz ilk kanyon, Kemalpaşa ilçesi Ansızca Köyü sınırlarında yer alıyor. Spil Dağı'nın güney eteklerine konumlanan Ansızca, şirin bir yerleşim. Aynı ismi taşıyan kanyon, yerleşimin kuzeyinde bulunuyor. Kanyon, Ansızca ile Yenmiş köyleri arasında yer alıyor. Kanyonun başlangıcı için Ansızca Köyü'nden kuzeye giden beş kilometrelik toprak yolu takip etmek gerek. Bölgeye ayrıca Spil Dağı Atalanı mevki ya da Spil Yangın Göleti noktasından güneye yönelerek erişilebiliyor. Kuzey-güney doğrultusunda uzanan kanyon yaklaşık

iki kilometre kadar. Ancak vadiye dönüşerek toplam beş kilometreye ulaşıyor. En dar yeri iki metre olan kanyon, kuru mevsimlerde geçilebiliyor. İzmir seyahat acente ve dağcılık kulüpleri, Ansızca Kanyonu'na hafta sonları günübirlik yürüyüş etkinlikleri düzenliyor ●

MİKAİL KÖROĞLU

GÖKDERE KANYONU

İzmir Körfezi'nin doğusunda yükselen 1510 metrelik Nif Dağı eteklerindeki Gökdere Köyü'nde bulunan aynı isimli kanyon, İzmir şehrinin kültür turizm değerlerinden birini oluşturuyor. Buca ilçe merkezine yakın olmakla birlikte kanyon, Kemalpaşa ilçe sınırında. Doğu-batı doğrultusundaki bu yaklaşık beş kilometrelik kanyon, dar kıvrımlarla yükseliyor. Vadi tabanından akan derenin suyu ilkbahar aylarında bir parça yükseliyor, ancak kanyon geçişine çok fazla engel teşkil etmiyor. Zaten kanyon yamaçlarındaki belirgin patika size tüm koridor boyu yarenlik ediyor. Nemli ortamın beslediği çınar ağaçları kanyona görsellik katarken pembe ve beyaz zakkumlar etrafı renklendiriyor. Buca ilçesi Kaynaklar Mahallesi'nden ulaşılan kanyona, İzmir-Aydın otoyolunun yanında bulunan Gökdere mevkiinden de erişilebiliyor. Kanyonun en büyük avantajı, şehir merkezine olan yakınlığı.

Nif Dağı'nın yamaçları ve vadileri, İzmir'in Kemalpaşa ve Buca ilçesi çıkışlı yürüyüş turlarıyla birçok rota sunuyor doğaseverlere. Zaten İzmirli doğaseverler sık sık ziyaret ediyorlar

YILDIRIM GÜNGÖR

bölgeyi. İsteyenler kanyon içi güzergâhı takip ederek Nif Dağı'na tırmanabilir, ya da Kaynaklar Köyü'ne yürüyebilir. Nif Dağı doruklarında neredeyse 360 derecelik bir manzaranın sizi beklediğini hatırlatalım. Spil Dağı ve Bozdağ'ın yanı sıra tüm şehir merkezini ve İzmir Körfezi'ni seyredebilirsiniz. Dönüşte Kaynaklar Köyü'ndeki çınar ağacının gölgesindeki çay bahçesinde dinlenebilirsiniz. Köyde doğal ürünler satın alabilir, dalından meyvelerin tadına bakabilirsiniz ●

DEĞİRMENÜSTÜ KANYONU

Kahramanmaraş il merkezine 80 kilometre uzaklıktaki Andırın ilçesinde yer alan Değirmenüstü Kanyonu, ilin önde gelen doğal güzelliklerinden biri. Kanyon yaklaşık beş kilometre uzunluğunda. Kanyon girişi 1300 metreden başlıyor ve 600 metrelik kot farkı sonunda 700 metre irtifada sona eriyor. Sarp kayalıkların hâkim olduğu Değirmenüstü, dar ve derin kanyon oluşum örneklerinden biri. Yamaç duvarlarında çeşitli büyüklerde mağaralar yer alıyor. Kanyon ayrıca bitki çeşitliliğiyle foto safari tutkunlarını cezp ediyor. Bölgeye hâkim olan köknar, kızılçam, sedir ağaçları arasında ilerleyen Değrimenüstü, hafızalardan silinmeyecek manzaralar eşliğinde devam ediyor. Kanyonu gezmeye gelenler, eski tarihi yol üzerine kurulan Andırın ilçesindeki kaleleri de mutlaka görmeli.

Kahramanmaraş il sınırlarındaki ikinci kanyon On İki Şubat ilçesi Topçalı Mahallesi'ndeki Toprakhisar Kanyonu. Girişinden başlayarak irili ufaklı birçok şelalenin yer aldığı kanyonda, yüzülebilecek derinlikte doğal göletler bulunuyor. Ama her kanyon doğası gereği Toprakhisar'da çoğu yerde zor geçit veriyor. Oluşan cadı

CÜNEYT OĞUZTÜZÜN

kazanları, kayaların yarattığı küçük uçurumlar, sert yarlar Toprakhisar Kanyonu'nu çetin ama zevkli kılan ayrıntılar arasında. Kanyonun en güzel, ama aynı zamanda en zor yeri yaklaşık 15 metrelik Galgamaç Şelalesi. Yöre sakinlerinin "kabaran, coşan" anlamında kullandığı Galgamaç Şelalesi'ne ulaşmak için orman içi bir patikadan geçmek gerekiyor. Kanyonun bir sonraki zorlu bölgesi, köylülerin "Dar Geçit" olarak tanımladığı ve ancak ip yardımıyla aşılabilen dik yar. Büyüleyici bir doğal güzelliğe sahip Toprakhisar Kanyonu, ancak deneyimli dağcıların teknik donanımla geçebileceği zorlukta ●

Doğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük ve geniş ovasına sahip olan Kars, Türkiye'nin Kafkaslar'a ve Orta Asya'ya açılan kapısı. Eski ticaret yollarının kavşak noktası üzerinde yer alması dolayısıyla da her dönem önemini korumuş. Ortalama yüksekliği 1768 metreyi bulan coğrafi yapısıyla Kars ilinin büyük bir bölümü yaylalardan oluşur. En önemli dağları Allahuekber, Kısır, Akbaba, Aşağıdağ ve Aladağ olarak sıralayabiliriz. Doğu Anadolu'nun en geniş ovasına sahip olan Kars ilinde irili ufaklı birçok göl bulunur. En büyüğü Çıldır olan bu mavi göller Aygır, Karzak, Çenklice, Erhan, Turna, Çenekci, Kuyucuk, Çalı, Deniz ve Lavaşin'dir. Aras, Arpaçay, Kura ve Kars çayı, il sınırları içerisindeki kayda değer akarsuların başında gelir.

İl genelindeki en önemli kanyon oluşumu, 14 kilometrelik Susuz Vadisi'nin belli bölgelerinde daralarak derin bir koridora dönüştüğü yataktır. Kars'ın en yüksek noktası olan 3 bin 180 metrelik Kısır Dağı'ndan gelen derelerle oluşan Susuz Çayı, ilçe merkezine 30 kilometre uzaklıkta Doyumlu Köyü'nde dar bir kanyona girer. Urartu döneminden kalma kaya yazıtları ve yerleşimlerin bulunduğu Doyumlu'dan kuzeybatı

doğrultusunda başlayıp güneydoğuya doğru uzanan kanyon, Susuz ilçe merkezinde sona erer. Kanyonun orta noktalarında Geyik Gölü görülebilir. Ayrıca kanyon yamaçlarında kaya yerleşimleri ve yıkık şapelleri fotoğraflayabilirsiniz. İlçe merkezine yaklaşırken kanyonun asıl sürprizi, sol tarafta yani kuzey istikamette 15 metreden dökülen Susuz Şelalesi'dir. Kanyon içinde keyifli bir yürüyüş yapabileceğinizi, ancak birkaç kez sudan geçmek zorunda kalacağınızı belirtelim.

Kanyon sonrası çevrede gezilecek pek çok yer olduğunu hatırlatalım. Susuz ilçesi Sağlık Ocağı mevkiinden gireceğiniz Kederlikaya Deresi yatağı, sizi yaklaşık iki kilometre sonra Cilavuz Mağarası'na götürecektir. Kanyonun güneyinde Aygır Gölü yer alır. Doyumlu Köyü'nün güneyinde, Kars-Göle yolu üzerinde ise Peynir Müzesi, 13 çeşit peynir üretimi, tıbbi bitkileri, trekking aktiviteleri ve aile pansiyonculuğu ile ekoturizm merkezi Boğatepe Köyü bulunmaktadır ●

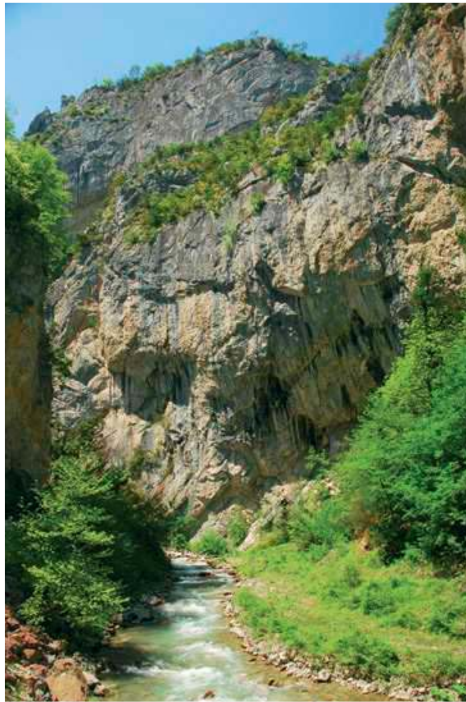
Türkiye'nin özgün doğal alanlarından biri de Karabük ilindeki Yenice Ormanları. Bu nadide doğa parçası, Bolu Dağları'nın kuzeybatısında yer alan İncidere, Şimşirdere, Kızılkaya ve Çitdere su toplama havzalarıyla Safranbolu'nun batısında kalan bakir alanları kapsar. Yöre, dünyanın ender coğrafyalarında rastlanan anıtsal ağaçları, derin vadileri, yükseklikleri iki bin metrelere ulaşan dağları, kanyonları, akarsuları, şelaleleri, yaban hayatı ve değişik bitki çeşitliliğiyle dikkat çeker.

Yenice Ormanları bitki örtüsü açısından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Özellikle, meşe türlerinin oluşturduğu ormanlar, yaşlı kayın, gürgen, porsuk ağaçları ve çınar grupları bölgeye ayrıcalık kazandırır. Yenice el değmemiş iğne ve geniş yapraklı karışık ormanları ile biyolojik çeşitlilik bakımından son derece zengindir. Bilindiği üzere, Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF), 1999 yılında Avrupa'nın biyolojik çeşitlilik açısından en değerli ve acil olarak korunması gereken 100 orman alanını belirleyerek bunları "Avrupa Ormanları'nın Sıcak Noktaları" olarak tanımladı.

Yenice Ormanları içerisinde Büyük Şeker Kanyonu ve Küçük Şeker Kanyonu olmak üzere iki adet kanyon bulunur. Küçük Şeker Kanyonu, Yenice ilçe merkezine beş kilometre mesafedeki ormanların giriş noktası olan kent ormanından başlar ve İncebacaklar Köyü'nde sona erer. Kuzey-güney istikametindeki kanyon yaklaşık üç kilometre uzunluğa sahiptir. Büyük Şeker Kanyonu ise İncebacaklar Köyü ile Aslandibi mevkii arasında yaklaşık dokuz kilometre uzunluğa sahip. Kanyon oldukça dar olduğu için sadece yaz sonu akarsuyun görece sularının azaldığı dönemde teknik donanımla

geçilebilir. Geçtiğimiz yıllarda Küçük Şeker Kanyonu içindeki şelaleyi fotoğraflamak için ahşap platform ve merdivenler yapıldı.

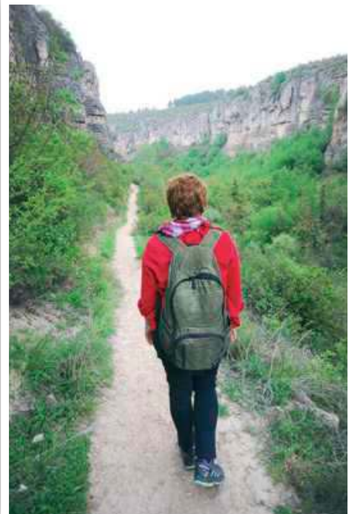
İncebacaklar Köyü'ndeki butik otelde konaklama veya Aslandibi mevkiinde çadır kurma olanağı mevcut. Dileyenler kanyonları fotoğrafladıktan sonra Yenice Ormanları yürüyüş parkurlarındaki etkinliklere katılabilir ●

TOKATLI KANYONU

Adını yörede yetişen safran bitkisinden alan Safranbolu, geçmişe dönük yüzüyle bir müze kent. Hıdırlık Tepesi ile kaledeki surların arasından manzarayı seyrederken bunu daha iyi kavrarsınız. Küçük bir vadinin her iki yamacına konumlanmış ahşap pencereli eski evler, şehrin görselliğini ön plana çıkarır.

Karabük il merkezine sekiz kilometre uzaklıktaki Safranbolu, bir kanyonlar merkezi aynı zamanda. Yerleşimin içinden geçen Tokatlı (Hızar), Akçasu ve Bulak dereleri, üç ayrı kanyon oluşturarak Araç Çayı'na karışıyor ilçe sınırları dışında. Aralarında en güzeli olan Tokatlı Kanyonu'na, Bartın yolu üzerinden veya Yeni Safranbolu'dan ulaşılıyor. Kanyonun başlangıç noktası, Aşağıdana ve İncekaya köylerinden başlıyor. Geçtiğimiz yıllarda Türkiye'yi saran "kanyonlara cam teras" inşa etme çılgınlığı, buraya da sirayet etmiş. Kanyonun doğal seyir terası konumundaki bölümüne "Kristal Teras" yapılmış. Giriş paralı, buna karşın camlar çizilmiş ve cam teras özelliğini kaybetmiş. Vakit kaybetmeden bu demir-cam yığınından uzaklaşıp doğaya yönelmeli. Ahşap merdivenlerden kanyon içine inerken solunuzda yer

alan 116 metrelik İncekaya Su Kemeri, altı gözlü gövdesiyle bir taş kolye görünümünde. Dere kaynağını Safranbolu'ya bağlayan tarihi kemerden geçen su, Havuzlu Asmazlar Konağı'nın bahçesinde bulunan teraziden kente dağıtılırmış bir zamanlar.

Kanyon içine indiğinizde ahşap köprüleri kullanarak kanyonu geçen patikaya erişebilirsiniz. Bu noktada bir şelale yer alıyor. Yaklaşık üç kilometre sonra tarihi bir taş kemer köprüde kanyon iyice daralarak geçit vermiyor. Bir süre sonra genişleyen ve vadiye dönüşen Tokatlı, Safranbolu merkezde daracık ve alçak bir kanyona dönüşerek yerleşimden geçiyor. Yaklaşık dokuz kilometrelik yolculuğu Safranbolu çıkışında Kırkile Köyü'nden gelen başka bir dereyle birleşerek sanayi yakınlarında Araç (Filyos) Çayı'na karışıyor ●

KİRPE (DÜZCE) KANYONU

Safranbolu ilçe merkezindeki kanyonlar dışında doğuda yer alan Konari ile Yörük köyleri arasında bir başka kanyonlar sistemi bulunmakta. Kirpe (Düzce) ve Sırçalı birbirine paralel uzanırken Sakaralan Kanyonu, bu iki kanyonun birleştiği noktaya yakın bir yerde onlarla kesişiyor.

Kirpe Kanyonu aslında Kırklar ile Karaevli köyleri sınırındaki Safranbolu-Eflani yol kenarından başlayıp Konari Köyü'ne kuzey-güney doğrultusunda uzanan 16 kilometrelik bir vadi sistemi. Ancak Düzce Köyü yakınlarında dar ve derin bir dehlize dönüşen vadi, 12 kilometrelik bir kanyon görünümü almakta. Kirpe Kanyonu, Düzce Köyü'nden geçtiği için bu isimle de anılmaktadır. Kirpe Kanyonu içerisinde ayrıca Sapdere ve Malagöz tarihi kemer köprüleri fotoğraflanabilir.

Kirpe Kanyonu'nun doğusunda Sırçalı Kanyonu yer alır. Yaban hayatı koruma sahası statüsündeki bu kanyon, kuzey-güney doğrultusunda uzanır ve sekiz kilometrelik bir uzunluğa sahiptir. Kanyon aslında Çatak Köyün'den başlayan bir vadinin devamı şeklindedir. Sırçalı Köyü'ndeki aynı isimli kanyon son bölümünde, doğusunda bulunan Sakaralan Kanyonu ile birleşir. Sakaralan Köyü'nden başlayan Sakaralan Kanyonu ise doğu-batı istikametinde yol alır ve yak-

SIRÇALI KANYONU

SIRÇALI KANYONU

laşık sekiz kilometrelik bir uzunluğa erişir.

Kirpe Kanyonu, bünyesine Sakaralan Kanyonu'nu katan Sırçalı ile Konari Köyü'nde bütünleşir. Tarihi Konari taş kemer köprüde birleşen kanyonlardan gelen akarsu, kısa bir süre Araç (Filyos) Çayı'na kavuşur. Bu noktada ayrıca tarihi iki değirmen görülebilir.

Konari yerleşiminde bulunan Dipsiz Göl çevresinde birçok günübirlik tesis bulunuyor. İmkânsız bir aşkla birbirini seven iki Yörük gencinin intiharına tanık olan Dipsiz Göl kenarından geçen yol, Orta Asya'dan göçen Oğuz Türklerinin Karakeçili aşiretinden gelen Yörüklerin yaşadığı köye ulaşır. Otantik görünümlü bu dingin yerleşim tıpkı Safranbolu gibi, yaşlı ahşap evleri, iç mekân süslemeleri, tavan kaplamaları, kapıları ve tokmaklarıyla dikkat çeker. En eski ev unvanını 450 yaşındaki Onbaşıgil Evi'nin taşıdığı köyde, Sipahioğlu, Bekir Efendi, Muratoğlu, Cebecioğlu ve Kaymakçıoğlu konakları gezilebilir ●

ÇATAK 1 KANYONU

Küre Dağları'nın Yaralıgöz eteklerindeki küçük derelerin birleşmesiyle doğan Devrekâni Çayı, kâh dirsekler yaparak, kâh derin kanyonlara girerek Karadeniz kıyısına kadar olan uzun yolculuğuna devam ediyor. Kastamonu ilinin bu en uzun akarsuyu Çatak 1 ve 2, Valla, Malyas ile Kısık olmak üzere tam beş farklı kanyon içinden akarak Karadeniz'le buluşuyor.

Ballıdağ'ın eteklerinden girdiği Azdavay sınırından itibaren Küre Dağları Milli Parkı'na erişen Devrekâni, bu noktadan başlayarak yüksek dağlar, ıssız tepeler, derin vadiler, geçit vermez kanyonlar, sık orman dokusu ve yaban hayatla örülü bir arazinin ortasında akışını sürdürür. Azdavay ilçe çıkışında Kurtgitmez, Karyatağı ve Karakuz dağları arasındaki Çatak 1 Kanyonu'na girerek sarp kaya duvarları arasından çılgınca akar. Kuzey-güney doğrultusundaki kanyon, yaklaşık altı kilometre uzunluğundadır. Geçit vermez bir doğal oluşum yaratan kanyon, ancak profesyonellerin geçebileceği zorluk derecesindedir. Kanyon en iyi doğal seyir terasından fotoğraflanabilir. Ancak geçtiğimiz aylarda hem toprak yol açılan, hem de doğal patika üzerine ahşap platform inşa edilen seyir terasına son yıllarda moda haline gelen cem teras yapılması planlanıyor. Bakirliği tamamen ortadan kalkan kanyon, ne yazık ki kirlenmeye başlıyor.

Çatak 1 Kanyonu çıkışında, Nalbant Köyü'nde Akçay Vadisi'nden gelen Akçay ve Evlek dereleriyle birleşerek güçlenen Devrekâni bu kez batıya yönelerek Çatak 2 Kanyonu'na giriyor. Yaklaşık üç kilometre kadar uzanan kanyon, geniş bir alana açıldığı Pınarbaşı ilçesi Gültepe Köyü Afetevleri Mahallesi'nde sona eriyor. Çatak kanyonlarının geçtiği

Azdavay ilçesi, kadınların giydiği gökkuşağından çalınmış renklerle bezeli yerel kıyafetleriyle ünlü. Yüzyıllardır ata yadigârı kültürünü sürdüren yöre kadını, şapka, yemeni, yelek, kuşak, elbise ve önlükten oluşan geleneksel kıyafetleriyle dolaşıyor ●

ÇATAK 2 KANYONU

Bulunduğu iklim kuşağının izlerini her köşesinde yansıtan Küre Dağları, özellikle sabah saatlerinde sisler içerisinde kalıyor. Bu haliyle Doğu Karadeniz'i anımsatan alan, özellikle vadileri sarmalayan kalın bir duman tabakasıyla örtülüyor. Yoğun sis bulutu yavaş yavaş aralanıp gökyüzünün maviliği yeniden göründüğünde ise bitki örtüsünün yemyeşil rengi tüm alanı kucaklıyor. Nemli ortam, bu özgün coğrafyada önemli bir rol üstlenmiş. Akarsu ekosistemleri, orman içi çayırlıklar, doğal yaşlı ormanlar, anıt ağaçlar, yalancı makilikler, çeşit çeşit mantarlar ve kanyonlar, olağan görüntüler olarak çıkıyor karşımıza.

Kastamonu'nun Pınarbaşı ile Cide ilçeleri arasında uzanan Valla Kanyonu, Devrekâni Çayı'nın yarattığı doğa mucizelerinden biri. Pınarbaşı'na 26 kilometre uzaklıktaki Muratbaşı Köyü sınırlarından başlayıp yaklaşık on iki kilometre boyunca güneş ışıklarından uzaklaşan bu derin vadi, Cide'nin Hamitli Köyü Gömeren Mahallesi'nde tekrar gökyüzüyle buluşuyor. Muratbaşı mevkiinde Kanlıçay'ın da katılmasıyla daha bir coşkulu akıyor Devrekâni Çayı. Bazen düden olup yeraltına giriyor, bazen de kabına sığmayıp taşıyor vadi yatağından Karadeniz'e kavuşana dek.

Yöre halkının "Hacet Kayası" olarak isimlendirdiği kanyon yatağının kimi zaman 800 ila 1200 metrelere ulaşan sarp duvarlarla çevrelendiği bazı bölümlerine gün ışığı ulaşamıyor. İki çayın beyaz köpükler saçarak girdiği bu ıslak koridor, şelaleler, girdaplar ve göletlerle çoğu yerde geçit vermiyor. Bu nedenle Valla Kanyonu yalnızca teknik ekipman kullanan profesyonel grupların geçişine uygun. Yürüyüş meraklıları

için, acenteler başlangıç ve bitiş noktalarında yerel rehberler eşliğinde kısa turlar düzenliyor. Valla çevresi, tropikal ormanlarla yarışacak zengin bir bitki örtüsüne sahip. Yoğun bitki örtüsü, türlü yaban hayatını barındıran bir sığınak aynı zamanda.

Kanyonun en iyi seyir noktası, Muratbaşı Köyü'ndeki Bakacak Tepe. Kastamonu Valiliği'nin yaptırdığı tahta platformlarla sarp yamaçlara çıkılarak kanyonun girişi ve karşıdaki köyler seyredilebilir. Diğer doğal seyir teraslarına ise batıda Sümenler Köyü ile doğuda Kerte Köyü Kokurdan Yaylası'ndan ulaşılabilir. Yalnız bu güzergâhlar için yanınıza mutlaka bölgeyi bilen birini yanınıza almanız gerekiyor. Kanyonun Gömeren çıkışında bir şelale bulunuyor ●

Küre Dağları, Kastamonu ile Bartın il sınırlarında yer alıyor. Buradaki yaşlı ormanlar, geçtiğimiz yıllarda Dünya Doğayı Koruma Vakfı tarafından Avrupa'nın 100 sıcak noktasından biri ilan edilerek koruma altına alındı. Dünyada eşine ender rastlanan nemli karstik ormanları, bitki türleri ve yaban hayatının zenginliğiyle ekolojik açıdan dünyanın en önemli bölgelerinden biri olan Küre Dağları, 2000 yılında milli park statüsünü kazandı. Karadeniz iklim kuşağındaki ormanların en yabanıl örneklerini içeren bölge, Kastamonu ilinin Azdavay, Pınarbaşı, Şenpazar ve Cide ilçeleriyle Bartın ilinin Ulus, Kurucaşile ilçeleri ve Arıt beldesi sınırlarına yayılan 37 bin hektarlık alanı kapsıyor.

Küre Dağları, gür ormanlarla kaplı dağları ve geçit vermez kanyonlarıyla gerçekten bakir doğal alanlara sahip. Milli park çevresinde oluşturulan 800 kilometrekarelik tampon bölge, bu nadide coğrafyanın korunmasına önemli katkı sağlıyor.

Küre Dağları Milli Parkı içindeki kanyonlardan biri de Horma Kanyonu. Ne var ki Horma Kanyonu günümüzde, kuzey çıkışında akan Ilıca Şelalesi'nin gölgesi altında kalmış. Bölgeye gelen herkes görünümü ve oluşturduğu muhteşem göletiyle zihinlere kazınmış Ilıca Şelalesi'ni ziyaret ederken dört kilometrelik kanyonu pas geçiyor.

Pınarbaşı ilçe sınırlarında doğan Zara Çayı'nın içinden geçtiği Horma, dik ve yüksek duvarlarıyla derin bir vadi oluşumu. Kayalık duvarların büyük bir kısmı ağaç ve sarmaşık türü bitki örtüsüyle kaplanmış durumda. İlçe merkezine üç kilometre uzaklıktaki kanyon içine, geçtiğimiz yıllarda ahşap yürüyüş platformları, asma köprüler ve

tahta masalar yerleştirildi. Yaklaşık bir buçuk kilometre kadar kanyon içine devam eden platformdan bu vahşi güzelliği ayrıntılarıyla fotoğraflayabilirsiniz. Kanyon girişinin sağ tarafından kuzeydoğuya yönelen işaretli patika, Ilıca Şelalesi'ne kadar devam ediyor. Bunun için yaklaşık üç saatlik bir yürüyüşü göze almanız gerektiğini hatırlatalım.

Kanyon sonunda on metre yükseklikten doğal havuz niteliğindeki bir gölete dökülen Ilıca Şelalesi yer alıyor. Zengin bir bitki örtüsüyle sarmalanmış gölet kıyısındaki plaj görünümlü kumsal, yaz aylarında yüzmek isteyenlerle dolup taşıyor. Zara Çayı şelaleden sonra, Devrekâni Çayı'na karışarak yolculuğunu noktalıyor ●

Valla Kanyonu'nun karanlık tünelinden geçen Devrekâni Çayı, Cide ilçe sınırlarına girdiği Hamitli Köyü Gömeren Mahallesi mevkiine varınca sakinleşiyor. Dağların çanak şeklinde bir vadiyi sarmaladığı bu alanda, gökyüzüne tekrar kavuşmanın neşesini yaşayan nehir, Loç Vadisi'ne adım atıyor öncelikle. Devrekâni Çayı'nın oluşturduğu özgün mikro klimayla Loç, bambaşka bir dünyaya açılan kapı gibi. Gerçekten de güneyi yalancı maki ve Akdeniz yöresine özgü sandal ağaçları, kuzeyi ise gürgen, kayın ve sarıçam ormanlarıyla donanmış dağlarla çevrili Loç Vadisi, ılıman iklim kuşağının yarattığı verimli toprağı ve meyve bahçeleriyle milli park sınırlarının tampon bölgesinde yer alıyor.

Devrekâni, Loç Vadisi'nin son bölümünde yer alan tarihi At Köprüsü'nün altından geçerek Malyas Kanyonu'na ulaşıyor. İki kilometreye ulaşan uzunluğuyla Malyas, güneydoğu-kuzeybatı istikametinde kayalık bir boğaz yaratıyor. Etrafındaki köy yerleşimleri, "Miyaz" adı verilen taş kaideler üstündeki ahşap evleriyle bölgenin görselliğini ön plana çıkarıyor. Özünde miyaz, dik yamaçlara kurulan evlerin boşlukta kalan ön kısımlarını desteklemek amacıyla yöre insanınca bulunmuş mimari bir çözüm. Beyaz taşların üst üste konulduğu temeller üzerinde yükselen kahverengi yapılar, çok uzaklardan bile fark ediliyor. Loç Vadisi'nin bir diğer özelliği ise doğal dokuyu bozacak ve iklimi değiştirecek olan bölgedeki HES inşaatına karşı çıkmaları. Yıllarca baraj inşaatına karşı çıkan Loçlular, yaşadıkları alanın bakirliğini sahiplenmişler.

Malyas Kanyonu'ndan sonra Devrekâni Çayı, birkaç küçük dereyi de yatağına katarak Kısık isimli son

bir kanyona daha giriyor. Irmak Köyü sınırlarında yer alan Kısık, yaklaşık iki kilometre uzunluğunda. Ardından Çatak 1 ve 2, Valla, Malyas ile Kısık kanyonlarından geçen Devrakâni, sarı yazma diyarı Cide ilçesinde Karadeniz'e boşaltıyor taşıdığı tüm sularını ●

ŞEHRİBAN KANYONU

Kastamonu il merkezine 97 kilometre mesafedeki Şenpazar ilçesinin Karadeniz sahiline uzaklığı sadece 38 kilometredir. Şenpazar ilçesi kuzeyinde Cide, güney ve doğusunda Azdavay, kuzeydoğusunda Doğanyurt ile güneybatısında Pınarbaşı ilçeleri ile komşu. Kardelen çiçeği ile özdeşleşen bu şirin yerleşimimizin denizden yüksekliği, 335 metre.

Küre Dağları Milli Parkı sınırları içerisinde yer alan ilçe, Karadeniz Bölgesi'nin jeolojik yapısına uygun olarak genç kıvrımlı dağlar ile çevrilidir. Alp kıvrımları ailesine ait yeryüzünün en genç tepeleri arasında yer alan bu dağlık bölge, yemyeşil orman örtüsüyle kaplıdır. Batı Karadeniz kıyısından yükselmeye başlayan Küre Dağları, ilçenin denizle arasında bir bariyer oluşturur. Dağlık ve engebeli olan bu arazi üzerinde, akarsuların oluşturduğu derin vadiler yer alır. İşte Şenpazar ilçesi, kendi adıyla aynı ismi taşıyan dere yatağının aktığı, uzun bir vadi koridoru içerisine konumlanır.

Azdavay sınırlarında doğan Şenpazar Çayı; Değirmen, Fabrika, Göcet, Küpcüler (Tatlıca) derelerini bünyesine katar. Doğu-batı doğrultusunda uzanan vadi, son bölümde kuzeye dönerek derin ve vahşi bir kanyona girer. Harmangeriş Köyü yakınlarındaki Kayaköy mevkiinde başlayan

Şehriban Kanyonu, yatağında Şenpazar Çayı'nın aktığı dört kilometre uzunluğunda derin bir tünele benzer. Beldenin eski adlarından biriyle anılan Şenpazar'ın kuzeybatısındaki Şehriban Kanyonu, dar boğazdan geçerek, 100 metrelik bir kot farkı yaratır. Kimi yerlerde ince bir oluk içinde akarak, ancak bir botun geçebileceği kadar darlığa ulaşır. Yıllar önce Atlas ekibi tarafından teknik ekipmanlar kullanılarak sekiz saatte geçilebilen bu ürkütücü kanyon, küçük şelaleler ve göletler yaparak akışına devam ediyor günümüzde. Kimi yerleri 600-1000 metrelik kaya duvarlara dönüşen bu dar ve uzun dehliz, Cide ilçesi sınırlarına vardıktan sonra Aydos Kanyonu adını alıyor. Bu doğal oluşum, Kumköy yakınlarında geniş bir düzlüğe dönüşerek birdenbire duruluyor ve Karadeniz'e doğru nazlı nazlı akışını sürdürüyor ●

Kastamonu il merkezine 63 kilometre mesafedeki Küre ilçesi, dağlık bir bölgeye konumlanır. Başlıca geçim kaynağı bakır madeni ve ormancılıktır. Doğanlar Kalesi, Ersizlerdere Kanyonu, Karacehennem Boğazı Kanyonu, Küre Çatak Göleti, Ecevit Han gibi eserler ilçenin önemli turizm değerlerini oluşturuyor. Küre-İnebolu limanı arasında maden taşımak için yapılan, fakat günümüzde atıl durumda olan bir teleferik hattı bulunuyor.

Küre ilçe sınırları içerisinde iki kanyon oluşumu mevcut. Yerleşimin güneybatısındaki Karacehennem Boğazı Kanyonu, ne yazık ki bölgeye yapılan baraj inşaatı nedeniyle tüm ihtişamını ve önemini yitirmiş durumda. Diğer kanyon ise Karadona Köyü'nden başlayıp Alacık Köyü'nde sona esen Ersizlerdere Kanyonu. İlçenin güneydoğusuna konumlanan kanyon çevresinde birbirine komşu olan Ersizler ve Ersizdere köylerinin hüzünlü bir hikâyesi var. İki köy isimlerini art arda Balkan ve Birinci Dünya, Kurtuluş Savaşı'na giden erkeklerin şehit düşmesinden almış. O kadar ki köyde savaşa gidecek, ya da cenaze namazı kıldıracak erkek kalmamış.

Küre ilçesine sekiz kilometre uzaklıktaki Ersizlerdere yerleşimi sınırlarında kuzeydoğu-güneybatı istikametinde uzanan bir kan-

FOTOĞRAFLAR: MUSTAFA ÇAĞIR

yon bulunmaktadır. Yaklaşık iki buçuk kilometredeki kanyon oldukça sarp ve kayalık bir coğrafyaya sahiptir. Kanyonun girişi, Kastamonu-Küre karayolundaki İkiçay tarihi köprüsü yakınındadır. Ersizlerdere Köyü yakınlarında, kanyonun güneydoğusunda Doğanlar Kalesi bulunmaktadır. Taş merdivenlerle bir tünelden çıkan kale, Paflagonya dönemine tarihlenir.

Tarihi İstiklal Yolu üzerinde yer alan yerleşimle Ecevit çorbası özdeşleşmiştir. Emin Usta'nın salaş mekânında tadılan ünlü çorbanın yapılış tarihi 1320 yıllarına kadar uzanır. Yaklaşık yedi asırlık bir geçmişi olan Ecevit çorbası, handa konaklayan yolculara sunulurmuş.

Kastamonu genelinde tanınan çorba, özellikle Kurtuluş Savaşı yıllarında kağnı kollarının konaklama ve yeme-içme ihtiyaçlarının karşılamasında önemli rol oynayan Ecevit Han'ın da özel yemeklerinden biridir ●

Yaklaşık 25 kilometre uzunluğundaki Soğanlı Vadisi, tıpkı Kapadokya bölgesindeki diğer benzerleri gibi jeolojik devirlerde aktif birer volkan olan Erciyes, Hasandağ, Göllüdağ ve Melendiz'in püskürttüğü lav ve tüfler sayesinde oluşmuş. Soğanlı Vadisi ve çevresinde, kaya oluşumları ile peri bacalarının nadide örneklerine rastlamak mümkün. Ayrıca vadi içerisinde kaya yerleşimleri ve kiliseler bulunmakta. Hıristiyanlığın ilk dönemlerine tarihlenen söz konusu dini yapıları en önemlileri Karabaş, Yılanlı, Kubbeli, Saklı, Geyikli, Tokalı, Ballık ve Azize Barbara (Tahtalı) kiliseleri.

Soğanlı Vadisi, iki yan koluyla birlikte üç ana vadiden oluşmakta. Ören yerine giriş yaptıktan hemen sonra batıya doğru ilerleyen iki kısa kola ayrılan vadide son bulmaktadır. Ana vadi, köprüden geçerek kuzeye uzanan bölümdedir. Asfalt yolun bittiği noktada Yılanlı Kilise ile bir lokanta yer alır. Tesisin arkasındaki patikaya girdiğinizde iki yakasındaki yamaçlara oyulan mağara yerleşimlerini ve güvercinlikleri görebilirsiniz. Yaklaşık 4 kilometre kadar geniş bir şekilde devam eden vadi, bir anda daralarak Avla Kanyonu'na dönüşür.

En geniş yeri yaklaşık 4 metre ve 15 metre yükseklikte bir koridor şeklinde devam eden bu ince ve uzun dehliz, Türkiye'nin en dar kanyonlarından biri. Bazı noktalarda yukardan taş düştüğü için birkaç demir merdiven, kanyon geçişini kolaylaştırıyor. Eski bir tarihi kemer köprünün altından geçen kanyon, giderek alçalarak toprak bir yolla buluştuğu yerde sona eriyor. Sağa ilerleyen yol yaklaşık üç kilometre ardından, Soğanlı Vadisi bölgesinin bir başka tarihi mekânı olan Güzelöz Köyü'ne ulaşıyor. Mavrucan Deresi Hav-

zası'na konumlanan yerleşimde bulunan yaklaşık 30 dini yapı arasında Haç, Mistikan, Aziz Basileus, Ortaköy Aziz Georgios, Panagia, Mikhael, Aziz Stratilates, Aziz Eustathios, Ortaköy Azize Barbara gibi kilise ve kaya kiliselerini ziyaret edebilirsiniz ●

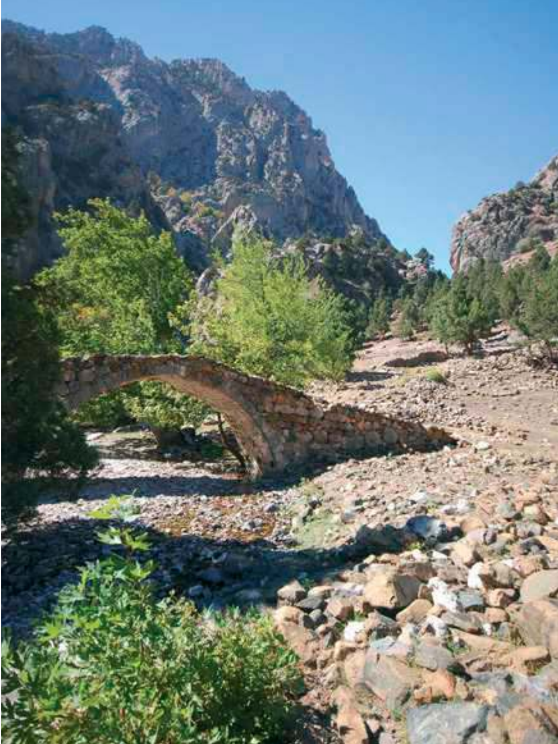

Kayseri ilinin güneyinde yer alan Yahyalı ilçesi farklı coğrafyası, özgün kliması ve Aladağlar Milli Parkı içinde bulunması gibi özellikleriyle dikkat çeker. Kapuzbaşı, Yeşilköy ve Derebağ şelaleleri, tarihi dokusunu oluşturan kale ve kaya mezarlarının yanı sıra Aladağlar'a açılan bir kapı vazifesi görmesi nedeniyle de önemli bir turizm merkezidir. Her yıl binlerce doğasever, Yahyalı-Çamardı (Niğde) arasında uzanan Aladağlar kütlesindeki dağ zirvelerine tırmanmakta veya eski göç yolu patikalarını izleyerek yürüyüş yapmaktalar.

Yahyalı ilçesinin Ulupınar (Barazama) Köyü sınırlarındaki Aksu Kanyonu, kuşkusuz Türkiye'nin en güzel kanyonlarından biri. Aladağlar kütlesinin Teke Kalesi mevkiinden doğan akarsuyun önce doğu-batı, daha sonra Gökoluk Yaylası'ndan itibaren kuzey-güney yönünde ilerlemesiyle oluşan kanyon, müthiş doğal güzelliklerle bezenmiş. Gökgölkayası Tepesi (3100 m) ile Kuru Tepe (3250 m) arasından akan Buzpınarı ve Göğcün derelerinin birleşmesiyle oluşan Dökme Deresi (Çanakçı), Gökoluk Yaylası'nın güneyinde geniş bir yay çizerek aniden yüksek duvarlar arasındaki kanyona girer. Bu noktadan itibaren Aksu Deresi adını alan akarsu; batıda Çanakcı (2444 m), Ebe (2286 m) ve Keklicekkayası (2250 m) ile doğuda Nohutlu (2463 m) ve Kartalkayası (2399 m) tepeleri arasındaki kanyona girer. Yerel halk tarafından "Deveyurdu Kapuzu" ismiyle anılır. Kanyon çıkışında Emin Kadı (Emine Kadın) tarihi kemer köprüsü yer alır.

Kanyona ulaşmak isteyenler Ulupınar Köyü'nden dört kilometrelik toprak yolla köprüye varabilir. Kanyonun kuzey ağzında yer alan Gökoluk Yaylası ise Yahyalı ilçe merkezine yaklaşık 30

kilometre uzaklıkta yer alır. Kanyon sadece yaz sonu kurak mevsimde deneyimli yürüyüşçüler tarafından geçilebilir. Kanyonun güney girişi, Kapuzbaşı şelalelerine yaklaşık 14 kilometre uzaklıkta ●

BALLIKAYALAR KANYONU

Yürüyüş, kaya tırmanışı ve dağcılığa ilk başlayanların adresi olan Ballıkayalar, İstanbul'a yakın olmasının avantajıyla yıllar önce ünlendi. O dönemde oldukça bakir olan bölge, doğaseverlerin özellikle hafta sonları akın ettikleri bir mekândı. Zamanla Dilovası ve Gebze'de sanayinin gelişmesi ve fabrikaların artması, Ballıkayalar'ı gözden düşürmese de ziyaretçi sayısını azalttı. Günümüzde yeni başlayanlar için kaya tırmanış rotalarının yer aldığı kanyon, doğaseverler açısından ilk göz ağrısı doğal anıtlardan biri.

Gürgenden Vadisi'nden akan Ballıkayalar Deresi'nin geçtiği kanyonun adı, geçmiş dönemde çevredeki köylerin arıcılıkla uğraşmasından geliyor. Kanyon duvarlarındaki oyuklar karakovan koymak için kullanıldığından "Bal Mağaraları", "Ballı Mağaralar" ve "Bal Kayalıkları" gibi adlarla anılmış, zamanla da bugünkü Ballıkayalar'a dönüşmüş. 1994 yılında tabiat parkı ilan edilen kanyon, yaklaşık bir buçuk kilomet-

FOTOĞRAFLAR: YILDIRIM GÜNGÖR

re uzunluğa, 40-80 metre arasında değişen genişliğe ve 80-100 metrelere ulaşan yüksekliğe sahip. Bitki örtüsü genel olarak kocayemiş, meşe, fundalık ve maki türlerinden oluşuyor. Minik göletleri ve bu göletlere düşen şelaleleriyle aynı zamanda keyifli bir yürüyüş parkuru. Kuzey-güney doğrultusunda akan dere, kanyon çıkışında içinden geçtiği köye atfen Tavşanlıdere ismini alarak Marmara Denizi'ne dökülüyor.

Yöre aynı zamanda kamp yapmaya elverişli. Özellikle hafta sonları rengârenk çadırlarla ortalık bayram yerine dönüşüyor. Sonbahar aylarında göçmen kuşların uğrak yeri olan Ballıkayalar'da sadece bir kır kahvesi hizmet veriyor. Araç girişleri ise ücretli. Sonbahar ve kış mevsiminde görece sessiz olan alan, İstanbul'a (Harem) yaklaşık 54 kilometre. Gebze sonrası Tavşanlı Köyü'ne varıldığında Ballıkayalar Kanyonu'na ulaşmışsınız demektir. Bölge aynı zamanda sit alanı ●

Yuvacık Baraj Gölü, Beşkayalar Tabiat Parkı'ndan gelen Kirazdere (Soğukdere ve Sıcakdere akarsularının birleşmesiyle oluşur), güneyden gelen Kazandere ve doğudan katılan Serindere sularıyla beslenir. Samanlı Dağları'nın nemli ormanları ve bereketli sularıyla beslenen Yuvacık bölgesi, aynı zamanda pek çok yürüyüş rotasıyla doğaseverlerin ilgi odağıdır.

İlk bakışta Kocaeli, bir sanayi şehri algısı yaratır. Oysa ilin kuzey ve güneyini kaplayan ormanlar, birçok güzellik saklar. Özellikle de güney taraftaki Samanlı Dağları'nın etekleri etkileyici doğal alanlarla bezenmiştir. Yuvacık ilçesi sınırlarındaki Serindere Kanyonu, yoğun bitki örtüsü, insanın aklını baştan alan doğal güzelliği ve adı gibi serin sularıyla tanınıyor. Kocaeli il merkezine 26 kilometre uzaklıktaki kanyon, yükseklikleri 10 ile 20 metre arasında değişen kayda değer altı şelaleye ev sahipliği yapar. Doğal olarak şelalelerin düştüğü noktalarda mevsimine göre yüzebilecek derinlikte göletler oluşur. Serindere Kanyonu'nun genişliği bazı yerlerde üç metreye kadar daralır. İnönü Yaylası yakınlarında başlayan kanyon, batıya doğru uzanır.

Serindere'ye ulaşmak için iki farklı güzergâh kullanabilirsiniz. İlki Kullar-Kartepe, ikincisi ise Yuvacık-Tepecik-Serindere yolu. Bölgede bir alabalık tesisi hizmet veriyor. Yürüyüş yapmak isteyenler için üç farklı seçenek mevcut. Örnek Köyü'nün güneyinden kanyona girmek, alabalık tesisinden başlayarak sağ koldaki dere takip edilerek ana kanyona girmek ve Yuvacık Baraj Gölü patika rotaları. İstanbul'a yakın olması nedeniyle Serindere Kanyonu, hafta sonu tur şirketleri tarafından kalabalık gruplarla ziyaret ediliyor ●

MİKAİL KÖROĞLU

Kalker gibi kolay aşınan, eriyen ve çatlakların çok olduğu arazilerde kanyon, mağara, obruk, vadi gibi pek çok karstik şekillenme ortaya çıkıyor. Doğal süreçler sonucu milyonlarca yılda oluşan kanyonlardan biri de Kütahya ilinde.

Kütahya ilinin Emet ilçesi Eğrigöz Köyü'nde yer alan İkitaş Kanyonu, geçtiğimiz yıllarda turizme kazandırıldı. Özenle hazırlanan bir proje sonucunda seyir terasları, bungalovlar, ahşap köprüler, tuvalet ve piknik alanı hayata geçirildi. Bir kaplıcalar kenti olan Kütahya, aynı zamanda termal turizm merkezlerinden biri. Bu anlamda İkitaş Kanyonu, Dereli Kaplıcaları'na yakın olmasının avantajını yaşıyor.

Emet ilçesinin tarihi Friglere kadar uzanıyor. Roma döneminde Tiberipolis ismini taşıyan bölge, Bizans döneminde piskoposluk merkezi ilan ediliyor. Selçuklu Türklerinin Anadolu'ya girmesiyle birlikte Çavuldur Türkleri yöreye yerleşiyor. Daha sonra Germiyanoğulları hâkimiyetine geçiyor. Ne var ki Karamanoğulları baskısına dayanamayan Germiyanoğluları, Yıldırım Bayezid'in Devlet Hatun ile evlenmesi üzerine çeyiz olarak Emet'i Osmanlı İmparatorluğuna armağan etmiş ●

FOTOĞRAFLAR: KÜTAHYA KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ ARŞİVİ

Sivas il sınırlarında iki ayrı noktadan doğan Tohma Çayı, Malatya ili Darende ilçesini geçerken, Fırat Nehri'ne kavuşmadan önce dar bir kanyon halini alıyor. Suların, ağaçların ve kayaların birlikteliğinden muhteşem bir doğa görüntüsü ortaya çıkıyor Tohma Kanyonu'nda.

Darende içindeki Somuncu Baba Külliyesi ile Köprügözü Köprüsü arasına konumlanan kanyon, iki bölümden oluşuyor. Doğu-batı doğrultusunda ilerleyen kanyon, Darende'ye girmeden önce dar bir kanyon olarak ulaşıyor Somuncu Baba Külliyesi'ne. Çevre düzenlemesi yapılan alanda yürüyüş platformları, ahşap köprüler ve günübirlik tesisler bulunuyor. Büyük bir değirmen çarkının yer aldığı kanyon, Kudret Hamamı'na ulaşıyor. Yüzme havuzlarının bulunduğu hamam kompleksi yüzmek için elverişli. Kayaların arasından gürül gürül akan suların bir havuz oluşturduğu bölgeye, yöre sakinleri "Gâvur Hamamı" adını vermiş. Yaz-kış su sıcaklığı 20 derece civarında olan havuzda soyunma kabinleri mevcut.

Bu noktada Tohma Çayı tekrar bir kanyon oluşumuna doğru yol alıyor. Yaklaşık bir buçuk kilometrelik derin kanyon, geçtiğimiz yıllarda inşa edilen yürüyüş platformuyla geçilebiliyor. Yüksek duvarlar ve dar eniyle kanyon geç güneş alıyor ve erkenden karanlığa gömülüyor.

İki kanyonun orta noktasında bulunan Somuncu Baba Cami, ve önündeki balıklı havuz, Tohma'ya kutsal bir hava katıyor. Halk tarafından Somuncu Baba olarak anılan Horasan erenlerinden Şeyh Hamid-i Veli adına 14. yüzyılda yapılan caminin havuzundaki balıklar, tıpkı Urfa Balıklıgöl'deki gibi kutsal sayılıyor. Toh-

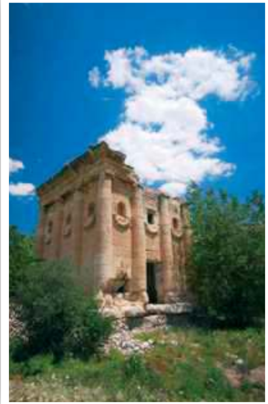

ma Çayı'nın gözelerinden bir kanalla havuza gelen balıklara dokunulmuyor. Anadolu'nun tüm kentlerini dolaşan Somuncu Baba, bilgeliğini halkla paylaşarak sonunda Darende'ye yerleşmiş. Sırtını Tohma Kanyonu'nun kayalıklarına dayayan cami avlusunda bir de müze yer alıyor. Müzede Bizans ve Hitit dönemine ait eserler görülebilir.

Malatya'ya 107 kilometre uzaklıktaki Darende, eski evleri ve konaklarıyla geçmişi yaşatan bir yer. Tohma Çayı üzerindeki tarihi Taşköprü, Kavlak ve Nadir köprüleri, Yeniköy mevkiinde Hititlerden kalma Aslantaşlar, Günpınar Köyü'nde üç kademeden akan 37 metrelik şelale ilçenin diğer turistik zenginlikleri arasında ●

Sivas ilinden doğup Malatya topraklarında Karakaya Baraj Gölü'ne dökülen Tohma Çayı, baraj gölü yapılmadan önce Fırat Nehri'nin önemli bir koluydu. Sivas ili Gürün ilçesi sınırlarındaki Karanlık ve Keşlik derelerinin birleşmesiyle oluşan Tohma, kuzeybatı-güneydoğu ve kuzey-güney istikametinde hareket ediyor Darende ilçesine kadar. Bu noktada kanyondan geçen çay, Balaban Köyü'nden itibaren ani bir kıvrımla doğuya yöneliyor. Hisarkale gibi tarihi alanlardan akan Tohma, geniş bir çanak içindeki vadiye hayat veriyor. Fıstık ağaçlarıyla yeşillenmiş tarla ve bahçeleri suladıktan sonra Ozan Köyü yakınlarında devasa bir kanyona giriyor.

Darende ilçesine 50 kilometre mesafedeki kanyon, Kadıibrahim Köyü'ne kadar yaklaşık 18 kilometre uzanıyor. Yüksek duvarlarıyla hayli haşin bir görünüm sergileyen Ozan Kanyonu, tam orta yerinde güneyden gelen Darboğaz Deresi'ni yatağına alıyor. Birinci derece sit alanı olan kanyon, duvarlarında tarihi geçmişi olan mağaralara rastlanıyor. Bu bölümde yatağının darlığından dolayı debisi yüksek akan Tohma Çayı, Ozan Kanyonu çıkışında adını aldığı köy yakınlarındaki Medik Baraj Gölü'nde sakinliyor bir süre. Bu arada kanyonunu, Kadıibrahim yerleşimi sonrası Akçadağ

OZAN ANIT MEZARI

ilçesi sınırlarına girdiğini belirtelim.

Ozan Kanyonu girişinde, Kerimli Köyü'nde Ozan anıt mezarı bulunuyor. İS 8. yüzyıla tarihlenen görkemli yapı, bir dönem şapel olarak da kullanılmış. Anıt mezar düzgün kesme taşlardan yapılmış olup kare planlıdır. Batı yönünde bir giriş kapısı ve taşıyıcı olmayan 12 adet yarım sütundan oluşmaktadır. Battal Gazi zamanında mescide çevrilen anıtsal mezar, kanyon ağzıyla birlikte kayısı ağaçları arasından güzel fotoğraf vermektedir.

Tohma Çayı'nın Tohma Kanyonu bölümünde rafting yapılıyor. Bu arada Ozan-Kanyonu'nun güneyinde Akçadağ ilçe sınırlarında yer alan Levent Vadisi, bu sene turizme açıldı. Peribacası oluşumları ve kaya yerleşimlerinin bulunduğu geniş tabanlı vadiye cam seyir teras yapılarak, Malatyalıların ilgisinin çekilmesi sağlandı. Ayrıca Malatya'nın Arapgir ilçesinde Kayaarası Kanyonu mevcut ●

FOTOĞRAFLAR: SUNAY KORKMAZ

Osmanlı döneminde şehzadelerin valilik yaparak bir anlamda devlet yönetiminde deneyim kazandığı Manisa, "Şehzadeler Şehri" olarak da anılır. Spil Dağı'nın kucakladığı bu kadim şehir, tüm zarafetiyle parlar her yeni gün.

Lalesi ve mesir macunuyla meşhur Manisa'ya yaklaşırken tüm heybetiyle ilk önce görülen Spil Dağı kanyonlar, vadiler, mağaralar gibi jeolojik oluşumları, endemik bitki türleriyle Türkiye'nin en güzel milli parklarından biri. Her dönemecinde değişik manzaraların izlenebildiği dağ yoluyla ulaşılan parkta, Manisa Ovası ve Ege Denizi manzaralı teraslar bulunuyor. Yarıkkaya Kanyonu, Spil Dağı'nın doğusunda Ayvacık Köyü sınırlarında yer alıyor. Kanyonun üst girişi için milli park içindeki Sülüklü Göl'e erişmek gerekiyor. Önce Küçük Kanyon'a ulaşılıyor. Dere yatağı olarak başlayan vadi, daha sonra kanyon oluşumuna dönüşüyor.

Definecilerin kazı yaptıkları kanyonu geçmek için teknik malzeme gerekiyor, çünkü bazı yerlerde ip inişi yapılması zorunlu. Yaklaşık iki kilometrelik kanyon ardından asıl oluşumu meydana getiren Yarıkkaya Kanyonu'na ulaşılıyor. Sarp kayalık, oldukça dar ve tünel görünümündeki kanyon ancak profesyonellerin geçeceği zorluk derecesinde. Yaklaşık 20'ye yakın iniş gerçekleştirmenin zorunlu olduğu kanyondaki balkonlar, 3 ile 25 metrelik sert düşüşler içeriyor. Yarıkkaya Kanyonu, Manisa-Turgutlu karayolunda bitiyor.

Manisa il sınırlarındaki bir diğer kanyon ise 10 kilometre uzunluğunda Karacaali Kanyonu. Bozdağlarının uzantısı Çatma Dağı eteklerinden başlıyor ve Çıkrıkçı Mahallesi'ndeki tarihi kemerde sona eriyor ●

SUNAY KORKMAZ

Orta Toroslar'ın kanyonlarından biri olan Sason (Çömelek) Kanyonu, Mersin ili Silifke ilçesi Kıcaköy'den başlayıp yaklaşık 12 kilometre kadar yol kat ettikten sonra Mut ilçesi sınırlarındaki Dereköy'de sona eriyor. Aslında kanyon görünümü vadiye dönüşüyor demek daha doğru olur. Yerel halkın "Arakaya" ismini verdiği bu noktada kuzeyden gelen Göğden Kanyonu ile birleşiyor ve Kurtsuyu adını alarak yoluna devam ediyor. Dereköy ve Göcekler köylerini geçip en sonunda Kurtsuyu ile Kışlaköy köyleri arasında Göksu Nehri'ne karışarak serüvenini bitiriyor.

Sason Kanyonu, Toros Dağları'nın Bolkar silsilesi üyesi olan 1890 metre yüksekliğindeki Kayraklar Dağı'nın güney eteklerinde. Sason Kanyonu, vahşi doğası ve tarihi kalıntılarıyla son derece ilgi çekici bir yer. Kanyon boyunca İS 4. yüzyılda bölgede yaşayan İsaurialıların izlerini görmek mümkün. Kanyon duvarlarına oydukları mağara ve kaya mezarları, söz konusu mağaraların birbirine bağlantısını ve ulaşımı sağlayan kayalara oyulmuş basamaklar, tarihi taş kemer köprüler ve tepelere kondurulmuş kaleler ve burçlar. Mezar ve dini ayinler için kullanılan mağaralar, galeri ve tünellerle birbirine açılan bir geçitler sistemi aynı zamanda. İnsanın başını döndüren tarihi eserleri ve pembe-kırmızı renkli kaya duvarları ile başka bir boyut duygusu yaratıyor Sason. Günümüzde tahıl ambarı olarak kullanılan kaya oyuklarına antik merdivenler yardımıyla iniliyor,

kanyon tabanında tarım yapılıyor. Mağaraların bir kısmından ise kuşlar yuva olarak yararlanıyor.

İsteyenler gerek kanyon içinde, gerekse kanyon üstündeki patikaları kullanarak Sason Kanyonu'nu keşfedebilir. Bu etaplar içerisinde en çarpıcı olanı, suların kayaları aşındırarak oluşturduğu kanyon içi rota. Çömelek Köyü çıkışıyla başlıyor yürüyüş. Kanyonun girişine ilerleyen patika, iki yakayı birleştiren tek kemerli taş köprüyü geçerek vadi tabanına yöneliyor. Özellikle bahar aylarındaki etkinlikler sırasında, yürüyenlerin çevresinde yüzlerce kelebek uçuşuyor ●

LAMOS (LİMONLU) KANYONU

Mersin'e 45 kilometre mesafedeki Limonlu beldesine dökülen aynı isimli derenin oluşturduğu vadi, bölgeyi Dağlık Kilikya ve Ovalık Kilikya olarak ikiye ayırıyor. Orta Toroslar'ın 2 bin 474 metrelik Yüğlük Tepesi'nden doğan Aksıfat ve Eldilek derelerinin birleşmesiyle oluşan Limonlu Çayı, kimi yerde kanyonlar oluşturup 130 kilometrelik bir vadi yatağından akarak Akdeniz'e dökülüyor.

Kayacı Vadisi olarak da bilinen Limonlu, antik dönemde Lamos adıyla anılıyordu. Yatağı boyunca mağara, kaya kabartmaları, taş kemer köprüler, eski değirmenler ve su kanalları gibi tarihi yapıların doğal güzelliklerle bütünleştiği vadi, harika bir yürüyüş rotası. Vadi içindeki günübirlik yürüyüş parkuru, Limonlu beldesine altı kilometre uzaklıkta daralan kanyon ağzından başlayarak "Doktorun Yeri" tesislerinin bulunduğu mesire alanına kadar uzanıyor. Önce tarihi bir değirmen ve hemen karşısında Romalı bir asker rölyefinin yer aldığı kaya kabartmasına geliniyor. Daha sonra geniş bir "U" harfi çizen vadi yatağından yürünerek eski bir kalenin yer aldığı Kaleboynu bölgesine varılıyor. Burada göreceğiniz Roma dönemi su tünelleri, Kızkalesi'ne kadar ulaşan su sisteminin başlangıcı. Rota, arkeologların su paylaştırma ünitesi olarak tanımladığı tarihi kalıntıların bulunduğu "Doktorun Yeri" piknik alanında, yedi kilometrelik bir yürüyüşün ardından sona eriyor.

CEZMİ COM

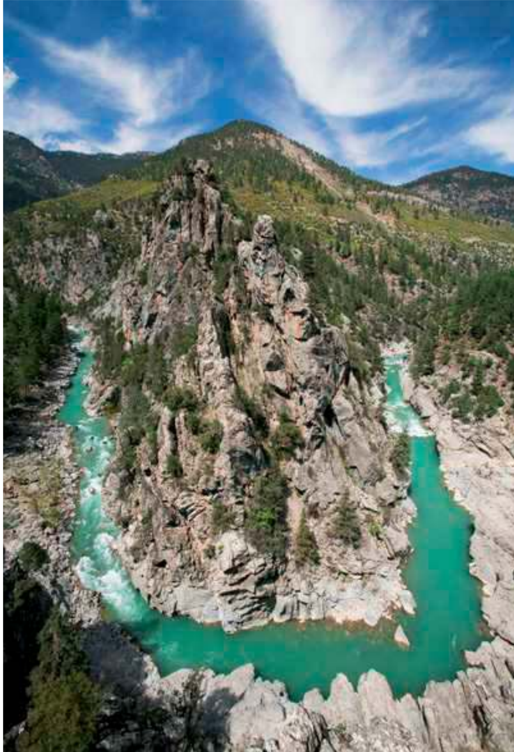
Deneyimli doğaseverler vadi içindeki yürüyüşü uzatarak üç dört günlük kamplı bir etkinliğe dönüştürebilir. Rotanın devamı şöyle; Doktorun Yeri'nden sonra çınar ağaçlarıyla bezenen dere yatağında ilerleyip Dokuzocak mevkiindeki eski değirmenlere ulaşılıyor. Ardından Mergin'e uzanan vadide bir tarihi köprüyle karşılaşıyoruz. Uzun bir koridora dönüşen vadinin yukarısında Veyselli ve Tabureli köyleri yer alıyor. Köylerdeki kalıntılar arasında, ellerinde mızraklarla nöbet tutan savaşçılar, soylu aile üyeleri ve hamile bir kadın figürlerinden oluşan kabartmalar dikkat çekiyor. Bir başka tarihi kemeri geçerek bu kez Saraydın'da kaya kabartmalarının bulunduğu bir bölgeye geliyoruz. İyice daralarak kanyona dönüşen rota, dört kilometre ilerideki Kızılgeçit Köyü'nde sona eriyor ●

Toplam 260 kilometrelik macera dolu bir yolculuk sonucu Akdeniz'e kavuşan Göksu Nehri, derin yarılmış kanyonlardan geçer. Orta Toroslar'a yayılan Geyik Dağları'ndan beslenen ana kaynakları Ermenek (Gökdere) ve Hadim (Gökçay) çaylarıdır. Geyik Dağları, Antalya'nın kuzeydoğusunda Dedegöl Dağları'nın en kuzey noktasından başlayarak Taşeli Platosu'na kadar uzanan Batı Toroslar'ın Orta Toroslar'a bağlandığı noktada yer alır. Mersin ili Mut ilçesinde söz konusu çaylar birleşerek Göksu Nehri'ni meydana getirir. Göksu Antalya (Gündoğmuş), Konya (Hadim), Karaman (Ermenek) ve Mersin (Mut-Silifke) olmak üzere toplam dört yerleşimden geçerek İç Anadolu Bölgesi'ni bir anlamda Akdeniz Bölgesi'nden ayırır.

Kıvrımlar yaparak akan Göksu, Toroslar'dan itibaren zaman zaman duvar yüksekliği 100 metreye ulaşan derin kanyonlara girer. Bunlardan biri Mut Evren Köyü ile Gezende Köyü arasındadır. Kanyon içerisinde doğanın özene bezene yarattığı Yerköprü oluşumu ve şelale görülebilir. Zaten Göksu yatağı boyunca üç yerköprü oluşumundan geçer. Bir diğer kanyon oluşumu ise Ermenek ilçesi sınırlarındaki Dumlugöze Köyü ile Yeşliköy arasında uzanıyor ve Ermenek Baraj Gölü'nde sona eriyor.

Göksu Deltası, Akgöl ve Paradeniz lagünlerini meydana getirmiştir. Özellikle göç zamanlarında kuş popülasyonunun arttığı Göksu Deltası'nda, Türkiye'deki yaklaşık 450 kuş türünden 328'i görülebilir. Göksu Deltası aynı zamanda, ulusal ve uluslararası öneme sahip 140 kuş türünden 106'sına, dünya çapında yok olma tehlikesi altında olan 24 kuş türünden ise 12'sine ev sahipliği yapmaktadır. Kuş

cenneti olmasının yanında bölge; mavi yengeç, *caretta caretta* ve yumuşak kabuklu nil kaplumbağalarının da ana yumurtlama bölgesidir. Alanda inşa edilen kule veya yürüyüşlerle kuş gözlemi yapılabilmektedir ●

CÜNEYT OĞUZTÜZÜN

FOTOĞRAFLAR: CÜNEYT OĞUZTÜZÜN

EŞEN ÇAYI (KARANLIKİÇİ) KANYONU

Likyalıların kutsal addettiği Eşen Çayı, antik dönemde Ksnthos olarak anılıyordu. Likya ülkesinin Finike-Kumluca ile birlikte iki ovalık bölümünden biri olan Ksnthos Vadisi'ni bereketlendiren, bolluk dağıtan, Işık Ülkesi Likya'ya hayat veren Eşen Çayı, antik dönem boyunca kutsallığını korudu. Muğla, Burdur ve Antalya sınırlarından geçen 120 kilometrelik Eşen Çayı, dünyaca ünlü 18 kilometrelik doğal plaja sahip Patara Kumsalı'nı ikiye ayırarak Akdeniz'e dökülür.

Yaylacık ve Boncuk dağlarından beslenen Eşen Çayı'nın ana kaynağı Antalya ili Korkuteli ilçesi Çıvgalar Köyü sınırlarındaki Kızılcadağ. Yol boyu Burdur'un Çavdır ve Antalya'nın Seki ilçelerinden gelen dereleri toplayan ve bu bölümde Seki Çayı adını alan akarsu, Oinoanda antik kentini geçtikten sonra Karanlıkiçi Kanyonu'na giriyor. Kanyondan çıkan Seki ile birlikte diğer kollar Muğla ili Seydikemer ilçesi Ören (Araksa) Köyü'nde birleşerek Eşen Çayı'nın ana yatağını meydana getiriyor.

Eşen'in kollarından biri de Burdur ili Gölhisar ilçesi Altınyayla (Dirmil) Köyü'nden gelen küçük dereler. Ballık ve Gacak köyleri arasında Eşen Çayı ile birleşen bu dereler, doğu-batı doğrultusunda uzanan Karanlıkiçi Kanyonu'na giriyor. Yaklaşık dört kilometre uzunluğundaki etkileyici kanyon sedir, çam, ardıç ve meşe ağaçlarıyla kuşatılmış durumda. Yüksek duvarlarıyla bu mükemmel jeolojik oluşum, insanoğluna geçit vermeyen kanyonlardan biri. Kanyonun ilerleyen bölümlerinde Çaydöğüşen isimli bir şelale yer alıyor. Eşen Çayı Karanlıkiçi Kanyonu'nun ilk kez 1993 yılında Atlas ekibi tarafından teknik ekipmanlarla geçildiğini belirtelim ●

SAKLIKENT KANYONU

Türkiye'de kanyon denilince ilk akla gelen yerlerden biri Saklıkent. Bunun en önemli nedeni yıllar önce kanyonun yürüyüş platformu yapılarak turizme açılması. Gerek Muğla'nın Fethiye, gerek Antalya'nın Kaş ilçelerine gelen ziyaretçilerin büyük bir bölümü Saklıkent Kanyonu'na düzenlenen cip safari turlarına katılarak bu doğal anıtı ziyaret eder. Yaz sıcağında sahildeki yakıcı güneşten kaçanlar, kaya duvarları arasında esen rüzgârın getirdiği serinlik ve Saklıkent Kanyonu'nun buz gibi sularında ferahlar.

Muğla'nın Fethiye ilçesine 61, Seydikemer ilçesine ise 21 kilometre uzaklıktaki Saklıkent Kanyonu, yaklaşık 18 kilometre uzunluğunda. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan kanyonun içinden geçen Karaçay, kanyon çıkışında Antalya-Muğla sınırını çizen Eşen Çayı'na kavuşuyor. Suyun özene bezene binlerce yıl oyarak ortaya çıkardığı bu doğal oluşum, dar ve sert bir şekilde içerilere doğru yükseliyor. Kanyona giriş ücretli. Yürüyüş platformunu izleyerek, sol taraftan adeta patlarcasına fırlayıp yeryüzüne çıkan bir yeraltı suyu ile karşılaşıyorsunuz. Bu noktadan itibaren bir süre akarsu yatağında ıslak bir yürüyüş yapabilirsiniz.

Ne var ki önünüze çıkan kayalardan oluşan setleri sakın tırmanmayı denemeyin. Bir iki tanesini geçseniz bile daha sonrakileri ip ve teknik malzeme olmadan geçmeniz imkânsız. Üstelik her zaman çıkış kolay gibi görünür, ancak boşluk duygusu yaratan inişler tehlike arz eder. Geri dönerken çıktığınız setleri inme cesareti gösteremeyebilirsiniz.

Saklıkent Kanyonu'nun derinliklerini keşfetmek isteyenlere önerimiz, Tlos antik kenti-Yakaköy, Bağarası-Arsaköy yoluna girmeleri. Bu noktadan kanyonu üstten görme ve bu vahşi doğa harikasını fotoğraflama şansına sahipsiniz. İzlediğiniz yol Sütleğen-Kalkan yoluna çıkacaktır. Sola dönerseniz Gömbe Yaylası ve Elmalı ilçesine, sağı takip ederseniz Kalkan ve Patara antik kentine gidebilirsiniz. Saklıkent Kanyonu girişinde Eşen Çayı'nda rafting ve kano etkinlikleri yapma olanağı mevcut ●

KELEBEKLER (KIDRAK) VADİSİ

Kelebekler Vadisi'ni en güzel izleyeceğiniz alan, Muğla'nın Fethiye ilçesine 24 kilometre uzaklıktaki Faralya Mahallesi. Bu mevkiden doğal bir seyir terasına ulaşarak, V şeklinde denize doğu açılan kanyonu tüm ayrıntısıyla fotoğraflayabilirsiniz. Belceğiz Körfezi'nin doğu kıyısını süsleyen Kelebekler Vadisi (Ködürümsü Limanı), derin bir kanyonun ucundaki 250 metrelik çakıllı kumsalıyla doğaseverlerin buluşma noktası. Yılın on iki ayı ziyaret edilebilen koy, 1995 yılında birinci derece sit alanı ilan edilerek her türlü yapılaşmaya kapatılmış. Kumsalda yer alan küçük bir restoran dışında herhangi bir işletme bulunmayan koyda, çadır veya ağaç evlerde konaklama olanağı mevcut. Medeniyetin izlerinin neredeyse tamamen silindiği bu alabildiğine özgür ve dingin mekânda, Ölüdeniz'in gün içinde camgöbeğinden turkuaza dönüşen rengini seyredebilirsiniz.

Babadağ'ın (antik adı Kragos) eteklerindeki Devrent Boğazı'ndan doğan Sarp Deresi'ni yaran 1500 metrelik coğrafi oluşum, 350 metrelik kaya duvarlarıyla vahşi bir görünüme sahip. Karstik dik duvarların ortasındaki düzlükte yetişen endemik bitkileri, mayıs ve kime aylarında ortalığı şenlendiren kaplan kelebekleri, yosunlu kayalar arasından süzülen şelaleleriyle bu benzersiz coğrafya her yıl binlerce gezgini ağırlıyor. Plajın hemen arkasından başlayan yürüyüş güzergâhları iki farklı noktaya götürür konuklarını. Vadinin solundan ilerleyen patikayı izlerseniz yirmi dakikalık yürüyüşle birinci şelaleye, ardından on dakikalık biraz zor bir tırmanışla elli metreden dökülen ikinci şelaleye ulaşırsınız. Sağdaki patikayı takip ederseniz, iplerin de yardımıyla adrenalin dolu bir tırmanışın ardından yarım saatte Faralya

Köyü'ndesiniz. Köydeki vadinin sonunda yer alan kayalık platformdan Kelebekler Vadisi'ni seyretmek büyük bir keyiftir.

Muğla ili, Fethiye ilçesi Ölüdeniz beldesine 13 kilometre uzaklıktaki bu doğal hazineye günde üç sefer yapan teknelerle ulaşmak mümkün. Kendine güvenen deneyimli yürüyüşçüler minibüsle önce Faralya'ya gelip ardından biraz zorlu bir patikayı izleyerek koya inebilir ●

KAPUZ (KIRK URGAN) KANYONU

Muğla'ya 15 kilometre uzaklıktaki Ula, ahşap evleriyle ünlü. Ula sokaklarında artık sayıları pek az kalan tarihi evler, özellikle dolap kapakları ve tavan süslemelerindeki oymalarla dikkat çekiyor. Gökova Körfezi ağzındaki Akyaka yerleşiminin neredeyse tamamı, Ula evlerinin mimari tarzıyla inşa edilmiş. Ula'da Yeni (Koçarlı), Müftü, Ağalar camileri, Hüsamettin Efendi Türbesi, 14 kaya mezarından oluşan Yedi Delik ve Thera (Okkataş) antik kentini ziyaret edebilirsiniz.

İlçenin güneyinde bulunan ve halk arasında "Kırk Urgan" denilen Kapuz Kanyonu, ilçe merkezine yakın mesafede olup çevre yolu ile ulaşılabiliyor. Kanyon girişi, Ula'ya beş kilometre mesafedeki Kızılağaç Köyü. Kanyonun ismi yöredeki inanışa göre, vadinin derinliğini ölçmek isteyen köylülerin kırk urganı birbirine bağlayarak sarkıtmasından, fakat yine de kanyon tabanına ulaşamamalarından kaynaklanıyor.

Doğu-batı doğrultusunda uzanan kanyon, jeolojik kırıklar sonucu oluşmuş. Yaklaşık 20 kilometrelik bir uzunluğa sahip bu dar ve derin kanyonu geçmek, zorlu bir yürüyüş gerektiriyor. Kesinlikle teknik donanımlı ve deneyimli dağcıların geçebileceği bu rotayı, rehbersiz denemenizi tavsiye etmeyiz. Kanyonun kimi yerleri heyelan bölgesi olmasından dolayı tehlike arz ediyor. Yürüyüş sırasında taş veya kaya parçalarının düşme olasılığına karşın kask takmakta yarar var. Belli noktalardaki seyir teraslarından bu muhteşem doğal güzelliği fotoğraflayabilirsiniz. Orman yolu, kanyon girişindeki şelaleye ulaştırıyor konuklarını. Bu noktadan sonra 300 metrelik çarşak bir bölgeyi geçerek vadi tabanına iniyorsunuz. Kimi yerde güneş ışığı

bile almayan bu loş dehliz daralarak devam ediyor.

Kış sonu ve ilkbahar başlangıcında çok zor geçit veren kanyonun birkaç noktasında ip kullanılması gerekebiliyor. Yaz aylarında suları oldukça azalan bu ıslak koridor, görece daha kolay bir geçiş sağlıyor. Kanyon, Gökova Köyü'nün Çaydere Mahallesi'nde sona eriyor ●

RECEP TANITKAN

GEYİK KANYONU

Türkiye'nin en önemli turizm bölgelerinden biridir Muğla. Sahildeki beldelere ulaşmak için geçilen şehir merkezini pek az kişi gezer. Oysa Saburhane Mahallesi'ndeki eski evleri ve çevresindeki doğal güzellikleriyle ilgi çekici bir yerdir. Özellikle il sınırlarında bulunan iki kanyon, adrenalin dolu etkinlikler içeriyor. Muğla-Denizli sınırında başlayıp Ula ilçesi Karaböğürtlen mevkiine uzanan Geyik Kanyonu, ismini geyiklerin geçiş noktasında bulunmasından almış. 20 kilometreyi aşan uzunluğuyla Geyik Kanyonu, 12 saatlik oldukça zor bir yürüyüş rotası. Kış ayları dışında tüm kanyonu geçebilir, ya da yalnızca belli bölümlerini yürüyebilirsiniz. Kanyona giriş Arıcılar, Gölcük ve Çakmak köyleri ile Kıyra Köyü Namlan mevkii olmak üzere dört noktadan sağlanıyor. Arıcılar veya Gölcük çıkışlı turlar, genellikle toplam dört beş saatlik yürüyüşle mağaralara gidip geri dönüyor. Çakmak ve Arıcılar girişinde, kanyonla ilgili bilgilerin verildiği tabelalar bulunuyor.

Özellikle deneyimli doğaseverlere önereceğimiz rota, Muğla'ya 50 kilometre uzaklıktaki Çakmak Köyü'nden başlıyor. Köyün dışındaki kanyon manzaralı seyir terasından, vadi yatağına inen patikaya giriyoruz. Bazı kaynaklarda Turgut Köyü sınırlarında geçtiği için Turgut Kanyonu olarak da geçen bu uzun koridor, kimi yerlerde yaklaşık 850 metreye kadar ulaşan yüksek duvarlarıyla ürkütücü bir görünüşe sahip. Önce batıya yönelen kanyon,

daha sonra güney istikametinde devam ediyor. Dere yatağı içinden ilerleyen vadi, sonraki bölümlerde dar ve susuz bir başka kanyonla birleşiyor.

Yürüyüş sırasında rastlayacağınız ona yakın doğal mağara arasında en önemlisi, içinde Damlataş benzeri sarkıtların bulunduğu büyük bir oyuk. Köylülerin girişini merdivenlerle desteklediği mağarayı gezebilirsiniz.

Kanyon geçişini isterseniz Arıcılar Köyü'nde bitirebilir, ya da sonuna kadar giderek Kıyra Köyü yakınlarında Namlan Deresi ile birleştiği bölgede noktalayabilirsiniz ●

GEYİK KANYONU / ALP ARSLAN

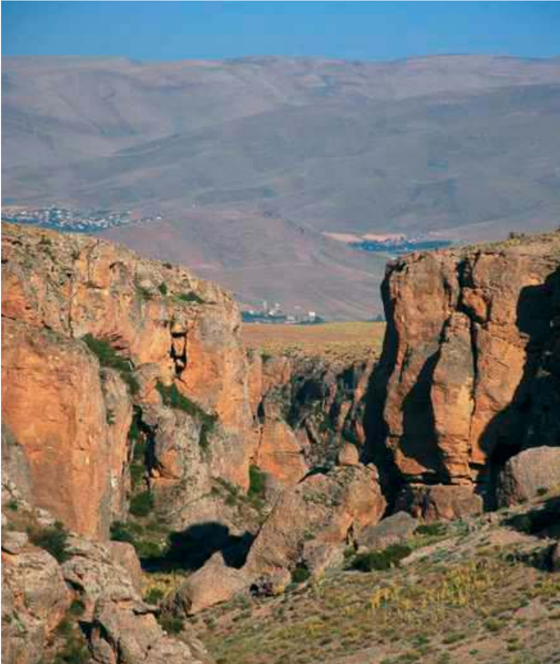

KAZIKLI ALİ KANYONU

Orta Anadolu bozkırlarını geçip güneye yöneldiğinizde, uzaktan bakıldığında ufuk çizgisini bozan yegâne yükseltiler olarak karşınıza çıkar Aladağlar. Niğde, Adana ve Kayseri il sınırlarına yayılan Orta Toros dağ kıvrımlarının en yüksek üyelerini oluşturan bu dorukları her daim bulutlar sarar. Özellikle gündoğumu ve günbatımlarında kalker kayalardan meydana gelen gövdelerinin kırmızıya dönüşmesinden dolayı, Aladağlar ismi yakıştırılır. Akşamları güneşin rengini alarak kımıltısız uykuya dalan bu dağ silsilesi, 3 bin metre üstünde göğe uzanan onlarca zirveye sahiptir. Dağcıların vazgeçilmez rotaları arasındaki Kızılkaya (3767 m), Demirkazık (3756 m), Kaldı (3734 m) ve Emler (3723 m) zirveleri ise Aladağlar'ın en yüksek doruklarını oluşturur.

Aladağlar kütlesinin etrafında pek çok vadi oluşumu vardır. Kızıl kuleler arasından kıvrılarak uzanan bu vadilerin bir kısmı, belli noktalarda kanyon görünümü yaratır. Türkiye'nin en önemli dağcılarından Tunç Fındık'ın hazırladığı Aladağlar haritasına göre Mangırcı, Sıyırtma, Direktaş (Avcıbeli) Boğazı, Kör Boğaz, Güvercinli Boğazı, Cımbar Boğazı, Maden, Hacer Boğazı, Karagöl Boğazı, Kokorot (Kokarotlu) Boğazı, Akkapız Boğazı, Topraklar söz konusu vadilerin en önemlileri arasında. Bölgedeki en önemli kanyonlar ise Kazıklı Ali ve Cımbar ile Adana ili Aladağ ilçesi Acıman Yaylası tarafındaki Karagöl kanyonları. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan Kazıklı Ali Kayonu'nun girişi Emli Yaylası Gökhüseyin Damları mevkiinde. Emli Vadisi'nin başlangıç noktasındaki kanyon, bir buçuk kilometre uzunluğunda. Kanyonun ismi bal kovan-

larını kaya duvarlarındaki mağaralar koyan ve buraya erişmek için iple inen köylüden geliyor. Oldukça kısa olan Cımbar Kanyonu ise, kuzeybatı-güneydoğu istikametinde uzanıp Demirkazık Köyü yakınlarına konumlanıyor. Aladağlar'ın doğusundaki Karagöl Kanyonu ise Aladağ ilçesi Acıman yakınlarındaki Tekeboynu Yaylası Sineklikapız mevkiinden başlıyor ●

KAZIKLI ALİ KANYONU

Bayadı Köyü'nden ünü dünyaya yayılan klarnet, batırıldıktan sonra tekrar su yüzüne çıkarılarak yüzdürülen ve görevine devam eden dünyadaki ilk savaş gemisi Rüsumat, 1927 yılında yayın hayatına başlayan ilk köy gazetesi Güzel Ordu, 48 yıldır hiç kapanmayan perdesiyle Türkiye'nin en eski tiyatrolarından Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu gibi değerleriyle hafızalarımıza kazınan Ordu, gözde bir turizm merkezi.

Yemyeşil yarımada ve burunların nefis koylar oluşturduğu manzarası, Ünye'den Gülyalı'ya uzanan doğal plajları, tarihi mekânları, "Sakin Şehir" statüsünü kazanan Perşembe ilçesi, geleneksel ahşap evlerle bezeli yaylaları, geleceğin ekoturizm merkezi Yeşilce beldesi, organik tarım diyarı Kabakdağı Köyü ve "dünyanın en çok fındık üretilen kenti" unvanıyla sürprizi bol bir coğrafya burası.

Söz konusu sürprizlerden biri de kuşkusuz kanyonlar. Ordu il merkezi Ulubey ilçesi sınırlarındaki Küpkaya Kanyonu, farklı topografik yapısıyla benzerlerinden ayrılır.

Şehir merkezine 32, Ulubey ilçesine ise 9 kilometre uzaklıktaki kanyona, asfalt bir yol takip edilerek ulaşılır. Ulubey ilçesi sonrası Karakoca Mahallesi-Yolbaşı Köyü-Kardeşler Köyü-Uzunmahmut-Hocaoğlu güzergâhını takip etmek gerekir. Kanyon en iyi, üzerinden geçen karayolu köprüsünden fotoğraflanabilir. Uzun, ince ve dar bu doğal oluşum, ilginç formuyla dikkat çekicidir. Kanyon yakınındaki Kovanlıkdüzü, piknik ve kamp alanı olarak kullanılabilir.

Ordu il sınırlarında ayrıca Çamaş ilçe merkezine yaklaşık beş kilometre uzaklıktaki Budak Köyü yakınlarında Keşkek Kanyonu bulunur ●

TUZLA (HARK) KANYONU

Taraklı ilçesi, Sakarya il merkezine 53 kilometre uzaklıkta yer alıyor. Geleneksel mimariyi yansıtan evleriyle tarihi bir yerleşim olan Taraklı, kültür ve termal turizmin gözdesi. Restorasyon çalışmaları sonucu birçok konak ve arasta çarşısı bugün özellikle iç turizme hizmet ediyor. Mimar Sinan tarafından yaptırılan 493 yıllık Yunus Paşa (Kurşunlu) Camisi ilçenin tarihi havasını yansıtırken, konuklar 500 yıllık anıt çınar ağacı altında serinliyor.

İpek Yolu üzerindeki Taraklı'da ayrıca Hacıyakup Paşalar Köyü'ndeki Bizans döneminden kalma kil hamamı kaplıcaları, hastalıklarına şifa arayanlar tarafından tercih edilir. Sırtını Samanlı Dağları'nın güney eteklerine yaslayan ilçenin bir diğer turizm değeri ise yaylaları. Özellikle yerleşimin kuzeydoğusundaki Karagöl Yaylası ve göleti, çam, kayın, köknar ve meşe ağaçlarıyla tam bir oksijen deposu. 21 kilometrelik asfalt yoldan ulaşılan yayla, 1200 metre yüksekliğe kurulmuş.

Karagöl Yaylası yakınlarındaki Hark Köyü sınırlarında Tuzla (Hark) Kanyonu bulunur. Yaklaşık sekiz

kilometre uzunluğundaki bu doğal anıt, dar ama çok yüksek olmayan kaya duvarlarıyla bir tünele benzer. İçinde küçük bir derenin yol aldığı kanyonun içi çeşitli bitkilerle sarmalanmıştır. Kuzey-güney doğrultusunda uzanan kanyon içinde bir şelale yer alır. Kanyonun en önemli özelliği, aynı zamanda bir mağaraya ev sahipliği yapmasıdır. Aynı isimle anılan mağara, Taraklı ilçesinin doğa turizm değerlerinden biridir ●

Kızılırmak, üzerine kurulan nice baraja karşın yatağına sadık kalarak uzun macerasını Karadeniz'e kadar sürdürür. Kızılırmak üzerindeki barajlardan biri de Sinop ile Samsun il sınırlarındaki Altınkaya. Yaklaşık 70 kilometrelik bir uzunluğa sahip baraj gölü Sinop ili Durağan ilçesinden başlayıp Samsun ili Vezirköprü ilçesini kat ederek Bafra ilçesine uzanır.

Sözünü edeceğimiz Şahinkaya Kanyonu, bu baraj üzerindedir. Bir zamanlar salla ticari taşımacılık yapılan nehir artık göle dönüştüğünden, bu derin kanyonun tabanı göl sularıyla kaplanmış günümüzde. Girintili çıkıntılı coğrafi yapısıyla birçok küçük koy ve körfeze ev sahipliği yapan göl, birden daralarak Vezirköprü ilçesi Oymaağaç Köyü sınırlarında Şahinkaya Kanyonu'na dönüşür. Yüksek kayalık duvarlarla etkileyici bir görünüm sergileyen kanyonu görebilmek için Vezirköprü'ye 17 kilometre mesafedeki baraj kıyısına gidip iskeleden kalkan teknelere binmeniz gerekir. Söz konusu tekneler, Alaçam Kuruçay ile Vezirköprü arasında ulaşımı sağlar.

Vezirköprü'den Altınkaya Baraj Gölü'ne uzanan yol, Oymaağaç Köyü'nden geçer. "Nerik'in Hava Tanrısı dokuz dağlardan gel, Marassantiya nehrinden gel ve senin çok sevdiğin Nerik çeşmesinden çık" ibaresinin yer aldığı tablette adı geçen Nerik antik kenti, köy yerleşimindedir. Hititlerin dinsel merkezlerinden biri olan Nerik, İlluyanka efsanesinde ismi geçen ve Hitit kavmi açısından çok önemli olan Purulliyaş Şenliği'nin düzenlendiği kutsal yerleşimdir. Hattuşa, Arinna ve Ziplanda ile birlikte Hitit devlet yapısında vergi ödemeyen dört kentten biri olan Nerik'te ortaya çıkarılan tabletlerdeki bilgilere göre,

Hitit kralları şehre gelerek Fırtına Tanrısı'na adına törenler düzenler ve adaklar adarlardı. Kızılırmak'ın bereket saçtığı topraklara kurulan kent, Asur'dan yola çıkıp Anadolu'yu geçen ve Karadeniz'e ulaşan eski ticaret kervanlarının durak noktalarından biriydi ●

Karadeniz'in incisi Sinop'un en uzak ilçelerinden Türkeli, kent merkezinin batısına konumlanır. İlçe merkezi sahil kesimine kurulmuşken güneye doğru yükselti artar ve yalçın dağlara yolculuk başlar. Gür ve sık bir orman dokusunun yeşerttiği bu coğrafya, gökyüzüne uzanan dağlar, bu dağları dik kesen derin vadiler ve yamaçlara kurulmuş yaylalardan oluşur. Bu bölgede Sinop ilinin en yüksek noktası olan 1861 metrelik Hacıağaç Zirvesi bulunur.

Hacıağaç Dağı'nın kuzey yamaçlarında geniş çayırlıklara ve vadileri birbirinden ayıran ince uzun sırtlara ise Hacıağaç, Araplar (Handere), Atsökü, Kapıkaya, Göldağı, Koru gibi yaylalar dizilmiştir. Bu yaylaların manzarasını ise Çatak Kanyonu süsler.

Türkeli'de yaylaların bir kısmı Çatak Kanyonu'nun etrafına konumlanır. İlçe merkezine 28 kilometre uzaklıktaki Çatak Kanyonu, kuzey-güney istikametinde uzanır. İçinde yaklaşık otuza yakın şelale bulunur. Sadece yaban hayatına yaşam izni veren bu sarp ve geçilmez kanyonun şelaleleri, güzellikte birbirleriyle yarışır. Sadece kendine güvenen, deneyimli, teknik donanıma sahip doğaseverlerin geçebileceği kanyonun zorluk derecesi yüksektir.

Kanyon en iyi Düzdağ ve Göldağı yaylalarından izlenebilir. Düzdağ Yaylası'ndan Göldağı Yaylası'na inen patika, kanyonu yukardan seyreder. Göldağı Yaylası'ndan ise doğuya giden bozuk traktör yolu izlendiğinde doğal bir seyir terasına varılır. Çatak Kanyonu'nun güney girişinde Handere Mağarası, yamaçlarında ise Aydınlar, İsli, Kemikli ve Buzlu gibi mağaralar yer alır. Kanyonun kuzey girişinde ise, Karadeniz sahil yolu yapımı için bir taş ocağı açılmıştır ne yazık ki ●

BİN MAĞARALI KANYON

Toplam dokuz ilden geçen Kızılırmak, Karadeniz'e yaklaşırken antik Paflagonya bölgesine girer. Bu andan itibaren akarsu yatağının kıyısındaki yamaçlarda görkemli kaya mezarları görülmeye başlar. Kızılırmak üzerine yapılan en son barajlardan biri de Boyabat'tır. 1955 yılında projelendirilen ancak beş yıl önce hayata geçirilen baraj, Samsun ili Vezirköprü, Çorum ili Osmancık ve Kargı ile Sinop ili Saraydüzü ve Durağan ilçelerine yayılıyor. Boyabat ismini almasının nedeni ise, 1955 yılındaki projede Durağan ve Saraydüzü'nün henüz ilçe olmaması.

Kızılırmak yatağında olup bugün yarısı baraj gölü suları altında kalan Bin Mağaralı Kanyon, Durağan ilçesi Beybükü Köyü sınırlarında yer alıyor. Kuzey-güney istikametinde devam eden kanyon yaklaşık 10 kilometre uzunluğa sahip. Bu doğa harikası adını, iki

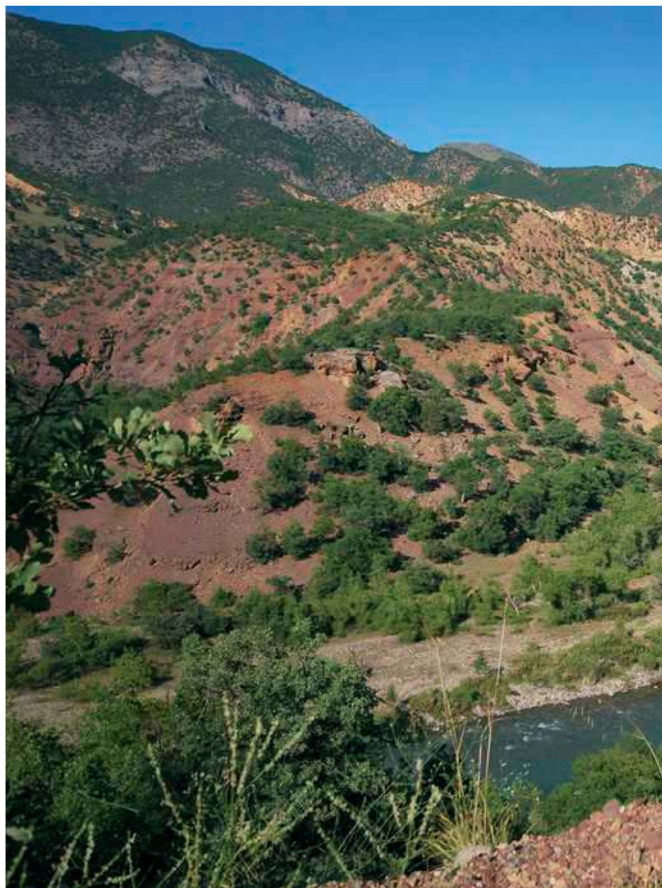

yakasındaki yamaçlara yayılan sayısız mağaradan alıyor. Bir kısmı geçmişte insanlar tarafından kullanılan bu mağaraları, kuşlar kullanıyor artık.

Kanyon başlangıcına

kadar servis yolu mevcut. Ancak kanyon içini görebilmek, tekne ile yapılacak gezinti ile mümkün. Kendine güvenen yürüyüşçüler, kanyon duvarlarının üstündeki etkinliklerle Bin Mağaralı Kanyon'u fotoğraflayabilir. Yalçın duvarları kaya tırmanışı için ideal parkurlar sunarken kanyon içerisinde bulunan kaynak sularının çeşitli hastalıklara iyi geldiği söyleniyor ●

MUNZUR VADİSİ

Yukarı Fırat Vadisi'nin kuzeyindeki Munzur Vadisi jeolojik oluşumları, zengin biyolojik çeşitliliği nedeniyle 1971 yılında milli park ilan edilmiş. Buzul göllerini, Munzur eteklerinin dört bir yanından fışkıran gözeleri, kanyonları ve şelaleleri milli parkın doğal güzellikleri arasında sayabiliriz.

Munzur Dağları'ndan doğan aynı isimli çay, 144 kilometrelik yolculuğu sonrasında Fırat Nehri'ne (şimdilerde Keban Baraj Gölü'ne) akar. Munzur, kâh dönemeçler yapar, kâh yüksek kaya duvarları arasına girer. Özellikle Tunceli-Ovacık arasında kanyon oluşumlarından geçer. Munzur kanyonları, camgöbeği akarsuya yoldaşlık, yeşile doymuş ağaçlara yarenlik eder. Son derece bakir bir alan bölge, İsviçre Alpleri'ni anımsatan görüntülerle bezelidir. Munzur Çayı'na paralel ilerleyen Ovacık yolu boyunca tüm vadiyi ve

CÜNEYT OĞUZTÜZÜN

kanyon oluşumlarını fotoğraflayabilirsiniz.

Munzur Vadisi'nin sonu geniş bir çanağa açılır. Munzur Dağları ile sarmalanmış çanak, verimli ovalar ve bereketli çayırlıklardan oluşur. Munzur Gözeleri, dağın güney yamaçlarında ziyaret edilebilir. Kırkgözeler ismiyle anılan bu kaynak

suları, şaşırtıcı bir şekilde birkaç yerden yeryüzüne çıkarak Munzur Çayı'nın ana kaynağını meydana getirir. Platformlarla düzenlenen alanda tüm gözelere yürüyerek erişebilirsiniz. Alanda kır lokantaları ve yerel gözlemeciler hizmet vermektedir. Ovacık'ın kuzeydoğusuna konumlanan Mercan Vadisi'nde ise Kırkmerdiven Şelaleleri'ni görebilirsiniz. Adını eski Erzincan ili Kemah ilçesi göç yolundan alan şelalenin üzerinde yayla ve buzul gölleri vardır. Munzur Vadisi kanyonları, gözeleri, buzul gölleri ve dağları ile Türkiye'de mutlaka görülmesi gereken yerler arasında yer alır ●

FOTOĞRAFLAR: FERİT AKÇALI

DESMAN (AĞACIK) KANYONU

Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinde sırtını kanyonlara yaslayan Desman Köyü bugün, Ağacık adıyla anılıyor. Atatürk Barajı inşaatı sonrası köy şimdilerde harabe halinde. Kadim Siverek ilçesinin tarihi çok eski çağlara dayanıyor. Bu gerçeği Fırat Nehri'nin (şimdinin baraj gölü) etrafındaki yamaçlarda yer alan kaya oyuklarında, tepelerde yalnız başına yükselen kalelerde görebilirsiniz. Siverek ayrıca yalçın kayalıkların, derin

kanyonların, yeşil vadilerin içine konuşlanmış geleneksel köylerin mekânı. Bunlardan biri de Desman-Takoran Kanyonu.

Desman (Ağacık) ile Takoran (Baki) köyleri arasında uzanan kanyon, küçük bir derenin Fırat Nehri'ne karıştığı bölgede yer alır. Kanyon girişinde köy harabeleri, kanyon duvarlarında ise kaya mezarları ve bir zamanlar yerleşim olarak kullanılan Kırlangıç Mağaraları bulunur. Özellikle boğucu yaz sıcaklarında kanyon esintisi olağanüstü serin bir ortam sağlar. Desman Köyü'nün komşusu Nigit (Ekecek) Köyü girişinde de kaya mezarları görülür. Nigit Kalesi'ne çıkıldığında Fırat Vadisi ve Desman Kanyonu'nu fotoğraflamak mümkün.

Siverek ilçesi ile Adıyaman ili arasındaki Nissibi Köprüsü, Atatürk Baraj Gölü'nün en iyi seyredilebileceği mekânlardan biri. Yörede yetişen karadutun da meşhur olduğunu hatırlatalım ●

ULUBEY (AVGAN) KANYONU

ULUBEY (AVGAN) KANYONU

Lidya uygarlığının görkemli kentlerini barındıran Uşak ili, Karun Hazineleri'nin sergilendiği müzesiyle tanınır. Son yıllarda keşfedilen Ulubey Kanyonu ise şehrin yeni turizm potansiyelini oluşturuyor.

Büyük Menderes Nehri'nin kolları olan Ulubey (Avgan) ve Banaz çaylarının oluşturduğu kanyon, Uşak il merkezine 30 kilometre mesafede yer alıyor. Söz konusu iki çayın meydana getirdiği bir ana kanyon ve buna bağlı olarak birçok yan koldan oluşan Ulubey Kanyonu, doğaseverlere çeşitli seçenekler sunuyor. Derinliği 135-170 metre arasında değişen kanyonun, kimi bölgelerdeki genişliği 500 metreye kadar ulaşıyor. Kanyonun daralan bölümlerinde patika, dere geçişleriyle bazen sağdan bazen de soldan devam ediyor. Bahçe ve tarlaların yer aldığı geniş sulak alanlar ise yürüyüş etkinlikleri için çok uygun. Kış mevsimi hariç her dönem yürünebilen kanyonun en güzel zamanı ilkbahar ayları. Bölgenin tanıtımı ve turizme kazandırılması amacıyla son yıllarda Ulubey Kanyon Kültür ve Turizm Festivali düzenlenmekte.

Ulubey ilçesinin bir kilometre dışındaki seyir terasından görüntüleyebileceğiniz kanyon, biraz ilerde Banaz Çayı ile birleşerek yoluna devam ediyor. Özellikle İzmir ve Ege Bölgesi'nin diğer illerinden gelen yürüyüş gruplarının kullandığı bu güzergâh, istenildiği kadar uzatılarak günübirlik veya kamplı olarak yürünebilir. Kanyon suları, maki ve çam ormanlarının bulunduğu bölgeden geçerek önce Adıgüzel Barajı'na ulaşıyor, daha sonra Büyük Menderes Nehri'ne karışarak Ege Denizi'ne dökülüyor. Bu yürüyüşten sonra, Ulubey yakınlarındaki Blaundus antik kentini mutlaka ziyaret etmelisiniz ●

GÖRKEMLİ KORİDORLAR

Türkiye'nin 75 Kanyonu